

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 24 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1911

ΑΡΙΘΜΟΣ 442

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΧ. Γ. ΑΒΑΙΧΟΣ. Λόγια πόνου.
ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ. «'Αβέρωφ».
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ. Παναθήναια, Κινηματογράφος, 'Ιωσήφ,
Κλειάνθης, Ξενοπούλος και Σ'α.
ΜΕΝΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ. 'Ο κουμπάρος.
Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ. 'Ο Θεριστής — 'Αλωνάρας.
Ο ΝΟΥΜΑΣ. 'Η βουβαμάρα τής Κοινοβουλευτικής 'Επι-
τροπής.
ΓΛΗΓ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ. Ανίμα.
LOUIS ROUSSEL. Μιά καινούργια κριτική γιὰ τή «Φλο-
γέρα του Βασιλιά».
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. 'Υπεράνθρωπος.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΒΕΡΩΦ

Στήν «'Ακρόπολη» τών 22 του Θεριστή δια-
βάζουμε τ' ακόλουθα :

'ΑΛΑ ΜΟΥΡΟΥΖΗ

«'Ολόκληρος λαϊκόν ε στόλος μας εις τας δεξα-
μενάς προς επίσκευήν. Μετά τήν «'Αόξαν» και τήν
«'Νίκην» εις τὸ Φάληρον, ὁ «'Αβέρωφ» εις τήν
Πλυμυθην.

«Δὲν μένει ἄλλο γερὸ πλέον καράβι τῆς προ-
κοπῆς, ἀφοῦ και αἱ περισσότεροι κανονιοφόροι μας
κατήντησαν σχεδὸν ἀχρηστοί.

«Και σπάζουν μὲν ἀνευθύνως ἀλὰ Μουρούζη.
'Αλλ' ἐκεῖνος ὅμως ἐπλήρωσε, ἐνῶ οἱ κύριοι κυβερ-
νῆται μας εἶνε ἐντελῶς ἀνεύθυνοι».

'Αφτὸ μᾶς θυμίζει κάτι τι πολὺ χαρακτηρι-
στικόν. Πέρου κάπια Κυρία, πρότεινε τοῦ κ.
Πάλλη νὰ δώσει χρήματα γιὰ καράβια μας.
Κι' ὁ κ. Πάλλης ἀρνήθηκε νὰ δώσει κι' ἀπάν-
τησε, ἃ θυμᾶμαι καλά, πὼς πρὶν ἀγοράσουμε
μεγάλα καράβια, πρέπει πρῶτα ν' ἀποχτήσουμε
ναφτικὸς ποῦ νιώθουν τὰ χρέη τους.

'Η «'Ακρόπολη» τότες μὲ τὸ συνειθισμένο
ἀκριτο και φτηνὸ πατριωτισμὸ, ἔγραψε πὼς
ἔπρεπε νὰ φιμωθεῖ τὸ στόμα τοῦ κ. Πάλλη.

Τώρα ὅμως ξάστερα βλέπουμε πὼς ἀντὶς νὰ
φιμώνεται τοῦ κ. Πάλλη τὸ στόμα, καλύτερα

εἶναι νὰ ξεβουλώνονται τ' ἀφτιά τῶν ψευτοπα-
τριωτῶν γιὰ ν' ἀκοῦν ὅσους ξέρουν τί λένε.

Και τώρα τί θὰ γίνει; 'Εφκολα τὸ μαντέ-
βεις. Σὲ κράτος ὅπου ὑπάρχουν Ζορμπάδες και
Τυπάλδοι ὄχι μοναχὰ ἀτιμώρητοι παρὰ και προ-
βιβασμένοι, κανεὶς Ρωμιὸς βέβαια δὲ θὰ τιμω-
ρηθεῖ. Μάλιστα κάθε φταίστης λίγο λίγο ἴσως
φημιστεῖ κι' ὡς ἥρωας. Και λίγο λίγο θὰ μορ-
φωθεῖ κάπια παράδοση πὼς τὸ δυστύχημα τὸ
προξένησέ κάτι σὰ συνωμοσία τοῦ πρίγκηπα
Γεώργιου ἢ τοῦ βασιλέα μὲ τήν 'Αγγλικὴν Κυ-
βέρνηση, θὰ μετρηθοῦν μάλιστα και τὰ χρήματα
ποῦ ἄλλαξαν τσέπη.

Μὲ τὸν καιρὸ κάποιος τέτιος μῦθος ἔπειτα θὰ
φανεῖ ἀνώνυμα σὲ καμιὰ ἀγγλικὴ ἐφημερίδα
καλογραμμένος ἀπὸ τὸ γνωστὸ ἀσυνείδητο πρω-
τοψέφτη τῆς Λόντρας, κι' ἔτσι πάει λέοντας.

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ

Λίβερεπουλ, 17 τοῦ 'Αλωνάρι 1911

Τὸ νὰ ἐμπνέσαι ἀπὸ τὴν ὑψηλὰ θρονιασμένη ἀρχαία
κλασσικὴ ποίηση ἢ ἀπὸ τὰ ταπεινὰ δημοτικὰ τραγούδια,
δὲ σημαίνει και πολὺ, καλὰ καλὰ νὰ τὸ ξεμάσης. «Τὸ πνεῦμα
ὅπου θέλει πνεῖ». 'Αριστουργήματα γίνονται μὲ τὴ λα-
τρεία και μὲ τὴν εὐλογία τοῦ κλασσικοῦ ἀριστουργήματα
γίνονται και μὲ τὴν καταφρόνηση και στὸ πείσμα κάθε
κλασσικοῦ. Τὴν ἀλήθεια τούτη μᾶς τὴν τρανολαλεῖ τοῦ
κόσμου ἢ δραματικὴ τέχνη ἀπὸ τὸν Αἰσχύλο ὡς τὸν 'Ίψην.

Κ. ΠΑΛΛΙΑΣ

Η ΒΟΥΒΑΜΑΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥ- ΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ. ❸ ❸ ❸

Ρωτάμε τὴν Κοινοβουλευτικὴν 'Επιτροπήν,
μιὰ ἐπιτροπήν δηλ. ποῦ ἐκλέχτηκε, μὲ πρόεδρο
τὸν κ. Μπακόπουλο και μὲ εισηγητὴ τὸν κ.
Λαγοπάτη, νὰ ἐνεργήσῃ πλατιὰ ἀνάκριση και
νὰ ποδοδείξῃ ἢ ἐμᾶς, τοὺς δημοτικιστάδες, προδό-
τες και πουλημένους, ἢ τὸ Μιστριώτη και τὰ
τσιράκια του ψεῦτες και συκοφάντες — τὴ ρω-
τάμε τὴν περίφημη αὐτὴ ἐπιτροπήν, γιατί στα-
μάτησε ἀπότομα κι ἀδικιολόγητα τὸ ἔργο της;
Γιατί δὲν παρουσιάστηκε στὴ Βουλὴ νὰ μᾶς πει
τί συμπέρασμα ἔβγαλε ἀπὸ τίς ἀνάκρισεις ποῦ
ἐνέργησε; Γιατί μούδιασε και σώπασε κ' ἔρρηξε
τὸ ζήτημα στὶς ἑλληνικὰς καλέντες;

Και τὴ ρωτάμε ἀκόμα: Ἐρεῖ τί εὐτόνη

μεγάλη παίρνει πάνου της με τὸ τέτιο φέρισμό της; Ξέρει; πὼς δίνει κάθε δικαίωμα στὸ γερὰρ γραμματοκάπηλο καὶ πατριδέμπορο νὰ σηκωθεί αὐριο καὶ νὰ δημοκοπήσει πάνου στὴ σιωπὴ της καὶ νὰ σαλιαρίσει πὼς ἐπειδὴ τάχα ἡ Ἐπιτροπὴ πείστηκε ἀπὸ τὶς ἀνάκρισες πὼς οἱ μαλλιαροὶ εἶναι προδότες, βουθάθηκε γιὰ νὰ μὴν ἐκθέσει τάχα τὸ Ἵπουργεῖο, ποὺ κι αὐτὸ συμπαθεῖ τοὺς μαλλιαρούς;

Ἄ δὲν τὰ ξέρει αὐτὰ ἡ Ἐπιτροπὴ, τῆς τὰ λέμε μεῖς καὶ τὴ βεβαιώνουμε πὼς γλήγορα θὰ τὸ δεῖ τὸ θάμα, πὼς γλήγορα θὰ δεῖ τὸν ἐφτάφυχο Μιστριώτη νὰ ξαναζωντανεύει καὶ νὰ δημοκοπεῖ μετὰ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ νὰ καταγγέλνει ξένους δάχτυλους καὶ Ρουσσικὰ ρούβλια.

Θὰ περιμένουμε ἴσαμε τὸ χυνόπωρο ποὺ θὰ ξανανοῦξει ἡ Βουλὴ. Θὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε ἂν ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ ἑξακολουθήσει νὰ σωμαίνει καὶ τότες. Ὅστερα θὰ κάνουμε καὶ μεῖς τὸ χρέος μας. Μιὰ μαύρη στήλη τυπωμένη στὸ «Νουμά» ἔχει μεγαλύτερη σημασία ἀπὸ τὴ μαύρη στήλη ποὺ τύπωσε ὁ «Χρόνος» ἀναθεματίζοντας ἄσους στὴ Βουλὴ μιλῆσανε γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλῶσσα — γιὰτὶ ὁ «Χρόνος», κ. Λαγοπάτη, ἅμα διαβαστεῖ πετιέται στὰ σκουπίδια, ἐνῶ ὁ «Νουμάς» φυλάγεται μέσα στὶς βιβλιοθήκες καὶ πάντα θὰ διαβάζεται.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1

Ἔιτανε τὸν καιρὸ ποὺ διάβαζα νὰ δώσω ἐξετάσεις στὸ Πανεπιστήμιο. Πολεμοῦσα νὰ μάθω ἀπὸξω τοὺς ὀρισμούς καὶ τὶς διακρίσεις ἀπὸ τὶς διαφορὰς Δουλετες — ἕνας ἀπὸ τοὺς σοφοὺς ποὺ θὰ μᾶς ξετάζανε ἀπαιτοῦσε νὰ τοῦ ἀπαντοῦμε μετὰ τὰ ἴδια λόγια τοῦ βιβλίου του — ἔταν ἀνοιξε ἄξαφνα ἡ πόρτα κι ὁ ξάδερφός μου Νίκος Γκάβρας χύμησε στὴν κάμαρα:

«Εἶμαι τελειωμένος· θέλω γλήγορα καφέ. Ἔρχουμαι ἴσια ἀπὸ τὸ βαπόρι. Ἀνέβηκα στὴν Ἀθήνα νὰ δῶ ἐσένα μοναχά. Τὸ βράδι ξαναφέβγω», εἶπε πρὶν προφτάσω νὰ καλοσηκωθῶ καὶ νὰ χαιρετηθοῦμε.

Πῆγα κι ἀναψα τὸ καμινένο, ἐνῶ ἐκεῖνος ξαπλώθηκε στὸ κρεβάτι μου.

«Πᾶς νὰναλάβεις τὰ καθήκοντά σου;» τὸν ρώτησα.

«Ποιά καθήκοντά μου;» ἀπάντησε ἀδιάφορα.

«Μὴν εἶταν ἄλλος Νίκος Γκάβρας;»

Δὲν εἶταν πολλὰς μέρες ποὺ εἶχα δεῖ στὴν ἐφημερίδα πὼς διορίστηκε γραμματικὸς τῆς Ἐφορίας

στὰ Σάλωνα.

«Οὐφ! Ἀηδίες τοῦ πατέρα μου. Με ζευτέλισε χωρὶς νὰ με ρωτήσει».

«Ὅστε δὲν πᾶς;»

«Αὐτὸ δὲ μούλειπε!»

«Τότε γιὰ ποῦ με τὸ καλὸ; Εἶπες, φέβγεις ἀπόψε».

«Φτιάσε πρῶτα τὸν καφέ κ' ἐπειτα σ'τὰ λέω. Εἶμαι κατακομένος. Δὲν ἐκλείσα μάτι ὀληνύχτα. Σὰ νὰ μὴ φτάνανε οἱ κοριοί, εἶταν καὶ τὰ βόδια ἀποπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου. Καλὰ κάνω καὶ δὲν ταξιδέβω ποτὲ μετὰ τὸ παλιοβάπορο».

«Τί, μετὰ τὴν «Πάρο» ἦρθες;»

«Μ' αὐτὸν τὸ διάλο. Ἀφοῦ φόρτωσα τὰ καπνὰ μ' αὐτὸ, μοῦ δώσανε μπιλιέτο τζάμπα».

«Ποιά καπνὰ;» ρώτησα ἐνῶ τοῦ ἔδινε τὸν καφέ.

«Πᾶω μετὰ καπνὰ στὴ Σύρα», εἶπε κι ἀνασηκώθηκε.

Τὸν κοίταξα: «Μὲ καπνὰ στὴ Σύρα;!»

Κοῦνησε τὸ κεφάλι: «Ἔλα, φέρε ἕνα τοιγάρο», εἶπε.

Τοῦ ἔδωσα τὸ πακέτο μου μετὰ τὸν καπνὸ. Μὰ τὸ πέταξε πάλι στὸ τραπέζι.

«Δὲν μπορῶ νὰ στρίψω. Στείλε νὰ μᾶς πάρουν τοιγαρέτα».

Βγήκα στὸ παράθυρο καὶ κοίταξα μὴν περνᾷ στὸ δρόμο κανεὶς λούστρος. Δὲν μπόρεσα νὰ εἶω κανέναν καὶ ξαναγύρισα μέσα.

«Ἀδύνατο νὰ πῶ καφέ χωρὶς τοιγάρο», εἶπε πάλι.

Ἀναγκάστηκα νὰ φωνάξω τὴ νοικοκυρὰ μου. Τῆς ἔδωσα ἕνα μὲν καὶ τὴν ἔστειλα στὸ καπνοπωλεῖο, ποὺ εἶτανε στὴ γωνιά τοῦ δρόμου.

Ὁ ξάδερφός μου σηκώθηκε καὶ περπατοῦσε ἀμίλητος πέρα δῶθε στὴν κάμαρα. Εἶτανε κοντὰ στὴν πόρτα, ἅμα σὲ λίγο ἦρθε ἡ νοικοκυρὰ μετὰ τὰ τοιγάρα. Τὰ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι τῆς, τῆς ἄφησε μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰ ρέστα καὶ πέταξε τὰλλα ἀπάνω στὸ τραπέζι.

«Ἐμπόριο λοιπόν», τοῦ εἶπα, ἀφοῦ ἀναψε ἕνα τοιγάρο καὶ ξανακάθησε μπροστὰ στὸν καφέ του.

«Ἐμπόριο, ναί· πῶς, δὲ σ' ἀρέσει;»

«Ταιριάζει μετὰ τὴν ποίηση πιότερο ἀπὸ τὸ ὑπαλληλικὸ;»

«Ἡ ποίηση εἶναι ζωὴ κ' ἡ ζωὴ εἶναι ἐμπόριο», εἶπε φουώντας τὸν καπνὸ σὲ φιλά, ψιλούτοιχα στεφάνια. «Τί με κοιτᾶς; Δὲν τὸ καταλαβαίνεις;»

Σηκώθηκε, ἔσκισε δυοτρεις φορές τὴν κάμαρα, κοιτάζοντας τὸ πάτωμα καὶ καπνίζοντας· ἔπειτα πέταξε τὸ τοιγάρο του ἀπὸ τὰνοιχτὸ παράθυρο καὶ στάθηκε μπροστὰ μου:

«Τί με κοιτᾶς;»

«Ποῦ πέταξες τὸ τοιγάρο. Δὲ σ' ἀρέσει ὁ καπνός;»

«Δὲν καπνίζω ποτὲ τοιγάρο πέρα ἀπὸ δέκα ρουφιζιές».

«Κακὸ συνήθιο γιὰ ἕναν ἐμπορο. Τὸ ἐμπόριο θέλει οἰκονομία».

«Κολοκῦθια! Προϊστορικὲς ιδέες! Αὐτοῦ βρῖσκεται ἀκόμα τὸ ἐμπορικὸ σου δικαίω; Τὸ ἐμπόριο εἶναι ἐμπνευση, πὲς τοῦ καθηγητῆ σου. Τόλμη, κίνητος σὰν τὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ εἶναι ποίηση μετὰ νόμους;».

«Πώς όχι! Μόνο πού βρήκες τὰ κεφάλαια δὲ νιώθω».

Χαμογέλασε: «Αὐτὸ εἶναι ἴσια ἴσια ἡ τέχνη», εἶπε.

«Ἔβαλε; στὸ χέρι κἀνα σύντροφο;»

«Τὸν πατέρα μου».

«Ἄρχισε πάλι ὁ θεὸς τὰ ἐμπόρια;» μὴ ξέφυγε ὁ λόγος ξέροντας πὼς ὁ πατέρας του εἶτανε καταστραμμένος ἔμπορος.

«Αὐτὴ τὴ φορά μονάχα. Θὰ τοῦ δώσω τὰ μισὰ ἀπ' ἑτι βγάλω», εἶπε ὁ Νίκος.

«Κ' ὕστερα θὰ ξακολουθήσεις μοναχός;»

«Θὰ δῶ ἂ δὲ βγάλω περιοδικά».

Τὸν κοίταξε μὲ κάποιο ξάφνισμα: «Ἔχεις πολλὰ καπνὰ μαζί σου;»

«Πενήντα τόσα δέματα».

«Πολλὲς ὀκάδες;»

«Ἐδῶ ἔχω τὴ φορτωτικὴ», εἶπε κ' ἔδειξε τὴν τσέπη του».

«Καὶ δὲ κοιτᾶς νὰ τὰ πουλήσεις ἐδῶ; Ἡ ἔχεις πλιότερες ἐμπορικὲς γνωριμιὲς στὴ Σύρα;»

Λέ μὴ ἀπάντησε. Ρούφηξε ἀκόμα μιὰ φορά τὸ φλιτζάνι του καὶ ξαπλώθηκε στὸ κρεβάτι. Κοιτάζοντας τὸ ταβάνι μουρμούριζε κάτι μέσα ἀπὸ τὰ δόντια του.

«Ἐ, δὲν εἶτανε καλὴ ἰδέα;» γύρισε καὶ μὴ εἶπε ἄξαφνα σὺν περάσανε μερικὲς στιγμὲς.

«Ποιά ἰδέα;»

«Νὰ κἀμω ἐμπόριο».

«Λαμπρή, μόνο πὸν δὲ θυμᾶσαι πόσο πράμα ἔχεις μαζί σου».

«Ἐδῶ ἔχω τὴ φορτωτικὴ, γελοῖο!» Ἔβαλε τὸ χέρι στὴν τσέπη κ' ἔβγαλε ἕνα μάτσο χαρτιά: «Θὰ τὴν ἔχω στὴ βαλίτσα», εἶπε ἀφ' οὗ ἔψαξε καὶ δὲν τὴ βρήκε.

«Ἐκείνη ἐκεῖ δὲν εἶναι;» ρώτησα δείχνοντας ἕνα μισὸ χαρτί διπλωμένο στὰ δύο.

«Ὅχι». εἶπε ἀνοιγόντάς το.

Εἶδα πὼς εἶτανε στίχοι γραμμένοι μὲ μολύδι.

«Ἄσε τότε τὴ φορτωτικὴ καὶ διάβασέ μου τὸ ποίημα», εἶπα.

Μὲ κοίταξε κ' ἔπειτα κοίταξε στὸ χαρτί: «Πρέπει νὰλλάξουμε καναδυὸ λέξεις. Τῆγραψα βιαστικὰ σήμερα τὸ πρωτ».

«Στὸ βαπόρι;»

Κούνησε τὸ κεφάλι: «Σὰ δὲν μποροῦσα νὰ κοιμηθῶ, ἀνέθηκα πάνω ἑτι θαμποχάραζε. Δὲ φαντάζεσαι τί μαγεία, τί μυστήριό πὸν εἶταν τὸ ξημέρωμα. Τᾶστρα τρεμοσῆγανε τὰ κύματα, τὰ βουνὰ στὸ μάκρος—!»

«Δὲ μὴ διαβάσεις καλῆτερα τὸ ποίημα;»

Τὸ διπλωσε καὶ τῆβαλε στὴν τσέπη.

«Ἐλα, διάβασέ το τώρα, μὴν τὸ βάζεις μέσα».

Μὲ κοίταξε μιὰ στιγμὴ λίγο δισταχτικά. Ἐπειτα: «Ἄκου νὰ σ' τὸ πῶ λοιπόν», εἶπε καὶ βάζοντας τὸ ἕνα πόδι ἀπάνω στὰ ἄλλο, ἄρχισε:

«Πρὶν τὸ δάσος νὰ φωτίσει,
πρὶν ξυπνήσουν τὰ πουλιά,
τρέμει τῆστρο γιὰ νὰ σβήσει
στὰ κατάχλωμα μαλλιά,
μὲ προσμένει ἐκεῖ στὴ βροχὴ
τὸ παιδί τοῦ βασιλιά».

Σταμάτησε καὶ μὲ κοίταξε στὰ μάτια. Ἐπειτα ξανάρχισε, χαμηλώνοντας βραχνὰ τὴ φωνή:

«Τί σου ἀγόστησε, θλιμένη,
τὸ παιδί τοῦ βασιλιά;
Τὴ φωνή μου τὴ χαμένη
καὶ τὰ ξέτλεκα μαλλιά.
Μιὰν αὐγὴ θαμπὴ τοῦ Ἀπρίλη
μ' ἤβρε μόνη στὴν πηγὴ
καὶ μοῦ φίλησε τὰ χεῖλη
καὶ μοῦ πήρε τὴ φωνή.
Καὶ μοῦ ξέπλεξε σὺν ὄμο
τὰ κατάχλωμα μαλλιά.
Μὴ μὲ βρεῖ ἡ αὐγὴ στὸ δρόμο,
μὴν ξυπνήσουν τὰ πουλιά!».

Ἐπαψε καὶ μὲ ξανακοίταξε.

«Εἶναι τὸ ποίημα, πὸν εἶπες πὼς ἔγραψες τὴν αὐγὴ;» ρώτησα.

«Ναί».

«Μὰ δὲν ἄκουσα οὔτε βουνὰ, οὔτε κύματα, οὔτε—»

«Μὴν ἠθελες νὰκούσεις καὶ τὸ ρουχαλιτὸ τῶν Ἀρβανιτᾶδων, πὸν κοιμόντανε στὸ κατάστρωμα; Ἐρηνοδίκη!»

Ἐλάσα: «Μὲ συμπαθᾶς; δὲν καταλαβαίνω πολὺ ἀπὸ ποίηση», τοῦ εἶπα, καθὼς εἶναι κ' ἡ ἀλήθεια.

«Τὴνποίηση τὴν αἰστάνουνται; δὲν τὴν καταλαβαίνουνε». Σηκώθηκε καὶ περπάτησε πάλι στὴν κάμαρα μὲ σκυμένο τὸ κεφάλι. Ἐπειτα πήγε στὸ παράθυρο καὶ στάθηκε, θωρώντας ὄξω καὶ μουρμουρίζοντας:

Μὴ μὲ βρεῖ ἡ αὐγὴ στὸ δρόμο,
μὴν ξυπνήσουν τὰ πουλιά».

Τὸν κοίταξε.

«Ἐλα, σῆκω ντύσου νάδγυμ' ὄξω. Βαρέθηκα ἐδῶ μέσα», εἶπε ἄξαφνα, πετώντας τὸ τσιγάρο τῶν ἄμα γύρισε καὶ μ' εἶδε.

«Ποῦ θὲς νὰ πάμε;» ρώτησα.

«Νὰ φάμε! Πεινῶ, κοντέθει μεσημέρι».

Πῆρα καὶ ντύθηκα καὶ σὲ λίγο εἴμαστε στὸ δρόμο. Ἐτρωγα σ' ἕνα ἀπὸ τὰ μικρὰ ξενοδοχεῖα τῆς Ὀμόνοιας καὶ ὁ ξάδερφός μου μὲ ἀκολούθησε ἐκεῖ δίχως ἀντιλογία.

Ἡ χινοπωριάτικη μέρα, σκουντουφλιασμένη κ' ἑτοιμὴ γιὰ βραχὴ τὴν ὥρα πὸν μπήκαμε στὸ ξενοδοχεῖο, εἶχε ξαστερώσει πάλι σὺν ἀποφάγαμε καὶ ξαναβγήκαμε ὄξω. Κλεισμένος καθὼς εἶμουνα πολλὲς βδομάδες, μιὰ κ' ἔχασα τὸ διάβασμα ἐκείνη τὴν ἡμέρα; μὴ ἤρθε δρεξη νάνασάνω λίγον καθαρὸν ἀέρα.

«Δὲν πάμε σὲ καμὰ ἐξοχή;» εἶπα τοῦ Νίκου.

«Πάμε πρώτα ὡς τὸ Σύνταγμα. Τρέξε νὰ πάρωμε τὸ τράμ», ἀπάντησε καὶ τάχυνε τὸ βῆμα.

Τὸ πήραμε καὶ μᾶς ἔφερε στὸ Σύνταγμα. Πρὶν νὰ σταματήσει, ὁ Νίκος πήδησε καὶ μπήκε σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καφενεῖα ἐκεῖ. Ἄμα σὲ λίγο μπήκα καὶ γὼ ἀπὸ τὴν ἄλλη πόρτα, τὸν εἶδα πὸν ἔστεκε καὶ κοίταξε στὰ τραπέζια γύρω του. σὰ νὰ γύρευε κάποιον.

«Οὔτε ἀπὸ τὸ τράμ νὰ πηδᾶς δὲν ἔμαθες ἀκόμα», μὴ εἶπε δταν τὸν εἶδα.

«Θές νά καθήσουμε ;»

«Όχι», εἶπε καὶ κίνησε κατὰ τὴν πόρτα.

Καθὼς βγαίναμε, μοῦ ἐδειξε ἕνα μεσόκοπον κύριο, ποῦ καθότανε μοναχὸς σ' ἕνα τραπέζι καὶ διάβαζε ἐφημερίδα.

«Παῖός εἶναι ;» τὸνὲ ρώτησα.

«Ὁ λόγιος Καραδέργας. Δὲν τὸν ἔχεις ἀκουστά ;»

Στάθηνκα καὶ τὸν ξανακοίταξα μὲ τρόπο. Δὲν εἶχε ἀπάνω του τίποτε φανταχτερό, ποῦ νὰ τὸν ξεχώριζε ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους ἀνθρώπους.

«Τί γράφει ;» ρώτησα.

«Πολλὰ καὶ διάφορα».

«Εἶναι καλός ;»

«Ὁ καλῆτερος γιὰ τὸ πούμπλικο. Περιγράφει καταλεπτῶς, δὲν ἀφίνει τίποτε ἀνείπωτο. Νοιώθει τὴν τέχνη σὰν καὶ λόγου σου».

«Δὲ γνωρίζετε ;»

«Γνωρίζομαστε, μὰ κάνει τὸ σπουδαῖο. Ἄμα μὲ εἶδε ἀπὸ τὸν καθρέφτη ποῦ ἐμπαινα, ζύγωσε τὴν ἐφημερίδα κοντῆτερα στὰ μάτια του. Μὲ τὸ ψευτοσοβαρὸ κοιτάζει νὰ κρατήσῃ τὴ θέση του στὴν τέχνη. Ἄς πιάσω δυοτρὲς χιλιάδες στὰ χέρια μου καὶ βλέπει πὼς τοὺς βάζω στὴ θέση τους ἄλλους τοὺς παρακνετέδες».

Περάσαμε στὸ ἀντικρινὸ τὸ πεζοδρόμιο. Ἐφερε μιὰ γύρα καὶ στὸν ἄλλον καφενὲ καὶ ξαναβγήκε, σέρνοντάς με κατὰ τὴν πλατεῖα τοῦ παλατιοῦ. Καθὼς πηγαίναμε, ἀξαφνα κατέβασε τὸ γύρο τοῦ καπέλου του καὶ σήκωσε τὸ γιανὰ ἀπὸ τὸ σακάκι.

«Κρωμένεις ;» τὸνὲ ρώτησα.

«Ὁ ἥλιος καίει, διάολε! Δὲν ἔννοεῖ νὰ χειμωνιάσει», μουρμούρισε καὶ κάνοντας δυὸ μεγάλα βήματα, μὲ ἄφησε πίσω του.

Ἀκολούθησα κοιτάζοντάς τον Ὁ ἥλιος δὲν ἔκαιγε μονάχα, μὰ γιάλιζε κιόλας ἀλύπητα τὴν τριμμένη φορεσιά του. Οἱ ἀγκώνες λίγο θέλανε νὰ τρυπήσουν καὶ κάτω στὶς ἄκρες τοῦ παντελονιοῦ του γινώρισα τὴν ἰδιοτροπία τῆς θεῖας μου νὰ μὴ μαντάρει ποτέ της φάγωμα μὲ τὸ ἴδιο τὸ χρῶμα τοῦ ρούχου.

Δὲν εἶχαμε φτάσει ἀκόμα στὴ γωνιά τοῦ δρόμου, δταν ἀξαφνα σταμάτησε.

«Δὲν μπορῶ νὰ πάρω ἀνήφορο· μοῦ πάνεται ἡ ἀναπνοή», γύρισε καὶ μοῦ εἶπε βάζοντας τὸ χέρι στὸ στήθος.

«Παράφαγες», μουρμούρισα.

Μὲ ἀγριοκοίταξε: «Ἄστειός εἶσαι».

«Τότε τί ἔπαθες ;»

«Ὁ,τι πάντα».

«Τί ;»

«Εἶμαι ἀσθματικός».

«Ἀπὸ πότε ;»

«Ἀπὸ πάντα».

Εἶχα νὰ τὸνὲ δῶ λίγους μῆνες μόνο. Ὡς τότε δὲν εἶχα ἀκούσει τίποτε. Ἦξερα μονάχα πὼς ὑπὸ φερνε ἀπὸ πυρετούς. Σ' αὐτοὺς καὶ στὸ ποιητικὸ του φυσικὸ ἔρριχνα τὴ χλωμάδα τῆς θωριάς του.

«Τότε δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκτεθεῖς στὶς συγκλίσεις τοῦ ἐμπορίου», ἔκαμα νὰ τοῦ πῶ.

«Ὄφ, εἶσαι βαρετός, καημένος», μ' ἔκοψε ἀπό-

τομα καὶ ξαναγύρισε κεῖθε, δαγκάνοντας τὰ χεῖλια.

Τὸνὲ λυπήθηκα καὶ θέλησα νὰ τὸνὲ βοηθῶ πιάνοντας τὸ μπράτσο του. «Πάμε νὰ καθήσουμε στὸν καφενὲ», ἔκαμα πάλι νὰ τοῦ πῶ· μὰ ἐκεῖνος εἶχε γνέψει κιόλας ἀντικρινά, καὶ δυὸ ἀμάξια τρέξαν μὲ μιὰς ποῦ νὰ πρωτοφτάσει.

Πήδησε σ' ἕνα ἀπ' αὐτὰ καὶ μοῦ ἔκαμα καὶ μὲνα νόημα νάνέδω.

Κάθησα κοντά του καὶ τὸ ἀμάξι κίνησε. Δὲν ἀκουσα καλὰ ποῦ εἶπε τοῦ ἀμαξῶ νὰ μὰς πάει, οὔτε τόλμησα νὰ ρωτήσω.

Δὲν τοὺς παραξέρω τοὺς δρόμους τοῦ Κολωνακιοῦ, γιὰ νὰ θυμηθῶ σὲ ποιόνε σταματήσαμε. Μοῦ εἶπε νὰ πλερώσω τὸν ἀμαξῶ καὶ νὰ περιμεινω μιὰ στιγμὴ, κι αὐτὸς κατέβηκε γλήγορα καὶ μπήκε σὲ μιὰ πόρτα.

Θὰ τὸν περιμένα ἴσια μὲ τρία τέταρτα ἄλλο ποῦ ξαναβγήκε. Ἐπιασε τὸ μπράτσο μου καὶ τραβήξαμε πρὸς τὰπάνω. Εἶτανε φαιδρότερος καὶ στὸν ἀνήφορο τώρα ἔεχασε τὸ ἀσθμα του.

«Σὲ ποιόν ἔκαμες τόσο σύντομη βίξιτα ;» τὸνὲ ρώτησα.

«Σ' ἕνα φίλο καὶ συνάδερφο».

«Στὶς Μούσες ἢ στὸ ἐμπόριο ;»

«Ὄφ, ἄσε τίς κοινοτοπίες, σαχλέ», μοῦ εἶπε ἀπότομα.

Σὲ μιὰ πόρτα ἀνοιχτὴ ἕνα δουλικὸ ἔπλενε τὴ μπασιά. Σὰ μὰς εἶδε χαμογέλασε.

Ὁ Νίκος στάθηκε.

«Σ' ἀρέσει ;» ρώτησα βλέποντας τὸ ἔκστατικό του.

«Τὰ μαλλιά της στὴν ἀντηλιά. Καὶ τὸ χαμόγελό της ἔχει κάτι τῆς Λουίζας Τζοκόντας», εἶπε χωρὶς νὰ κουνηθεῖ.

«Καὶ τὰ πόδια της μὲς τὰ νερά !»

«Χυδατε !» Ζάβωσε τὰ μούτρα κι ἄφησε τὸ μπράτσο μου.

Σὲ λίγο φτάσαμε σ' ἕνα καφενεδάκι μὲ μιὰ λεύκα ψηλὴ μπροστά στὴν πόρτα του καὶ μιὰ βρούση σιδερένια πλάϊ στὴ λεύκα. Ἐνας κύκλος νέοι εἶτανε καθισμένοι σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τραπέζια ἐξω στὸ πεζοδρόμιο. Ὁ Νίκος τραβήξε ἴσια κατ' αὐτοὺς καὶ γὼ κοντά του. Ἄμα τὸν εἶδαν, ἀνασηκωθήκανε ὄλοι καὶ τὸν προσδεχτήκαν, ἕνας κιόλα ψηλός, λιγνός, μὲ κόκκινα μαλλιά ποῦ μοιάζανε σὰν περούκα, μὲ μούσι μυτερὸ καὶ μὲ σταχτιά ζακέτα μακριὰ ἴσια μὲ τὸ γόνα, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸνὲ φίλησε. Μονάχα ἕνας δὲν κουνήθηκε ὀλοτελα ἀπὸ τὴ θέση του, παρὰ τοῦ ἄπλωσε μόνο τὸ χέρι ἀπάνω ἀπὸ τὸ τραπέζι. Θὰ εἶταν ἐξὶ ὡς ἑπτὰ νέοι. Χλωμοί, ἀδύνατοι, σκυφτοὶ οἱ περισσότεροι, μὲ μακριὰ μαλλιά καὶ φορεσιές ἕνα βαθμὸ παραπάνω ἢ παρακάτω ἀπὸ τοῦ ξαδέρφου μου. Κατάλαβα πὼς εἶχα πέσει σὲ φωλιὰ λογίων καὶ κείνο, ποῦ μοῦ χτύπησε πιδ πολὺ στὰ μάτια, εἶταν πὼς ὄλοι τοὺς εἶχανε ξουρισμένο τὸ μουστάκι.

Ὁ Νίκος κάθησε σὲ μιὰ καρέκλα καὶ γὼ στὸ πλάγι του. Νὰ μὲ συστήσει στὸν κύκλο τὸ βρήκε περιττό.

«Ἀπάνω στὴν ὄρα ἦρθες, Μαινάλκα», εἶπε τοῦ

ξαδέρφου μου ένας από τους συγκαθούμενους. «Ο Θέμης Φλοισβος μάς διαβάζει το καινούργιο δράμα του».

«Τότε να πιάσω πάλι από την αρχή», πετάχτηκε τούτος, γυρίζοντας άπάνω στο γόνα του τα φύλλα του χειρόγραφου του.

«Όχι· τράβα γραμμή. Τοῦ Μαινάλκα τοῦ διαβάξεις τὴν ἀρχὴ ἄλλη ὥρα», εἶπε κείνος πὺ χειρέτησε τὸ Νίκο δίχως νὰ σηκωθεῖ.

Οἱ ἄλλοι δὲ μιλῆσανε κι ὁ Θέμης Φλοισβος ἄρχισε, ξεκλούθησε δηλαδὴ τὸ διάβασμα. Ἔταν ὁ πῖδ ἄγγιος κ' ἔλειενός στὴν εἰδὴ ἀπ' ὄλους. Μαῦρος, ξεραγκιανός, μὲ ὀρθὰ μαλλιά καὶ γουρλωμένα μάτια. Στὰ μάγουλά του κρεμέτανε ἀριὸ τὸ πρῶτο χνοῦδι, ὁ λαιμός του ξέβγαине λιγνός, καμπυλωτὸς ἀπάνω ἀπὸ μιὰ μουντὴ στενὴ λουρίδα, πὺ φαινότανε στὴ θέση τοῦ κολάρου δεμένη μπροστὰ μ' ἕνα τρίχινο σκοινὶ γιὰ λαιμοδέτη, καὶ στὰ δάχτυλά του, πὺ τρέμανε νευρικὰ κρατώντας τὸ χειρόγραφο, τὰ νύχια μαυρίζανε μελανότερα ἀπὸ τὰ μάτια του. Ἡ φωνὴ του μὲ ζαρεϊὰ σὰ μπουμπουνητό, μὲ βαθειὰ σὰ νὰρχότανε ἀπὸ ἄλλον κόσμο.

Φυσικά, ἀπὸ τὴ μέση καθὼς τὸ ἄκουσα, μοῦ ἔταν ἀδύνατο νὰ μπῶ στὸ νόημα τοῦ ἔργου. Τὸ μόνο πὺ κατάλαβα ἔταν πὺς ἔτανε σὲ στίχους πότε κοντοὺς πότε μακριούς, ἀλλοῦ μὲ ρίμες ἀλλοῦ δίχως. Μοῦ φάνηκε πὺς παιζότανε ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς, νυχτιάς καὶ μέρας, τὴν ὥρα πὺ χτυπᾶ τὴν πόρτα τοῦ πνεμάτου ὁ θάνατος, πὺ παλέβει ἢ ἀθανασία μὲ τὴ φτορά. Ἡρώας του ἔταν ἢ ψυχὴ τοῦ Σύμπαντος. Ἀπὸ τὰλλα πρόσωπα δὲν μπόρεσα νὰ κρατήσω σωστὸ λογαριασμό. Ἡ Ἑλένη κι ὁ Σενέκας παίζανε μεγάλο μέρος. Δαιμόνοι καὶ δρακόντοι, στοιχίᾶ καὶ νεράιδες, ἑωσφόροι καὶ κατσίβελιοι, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ Ρούθ, ἢ Εὔα, ὁ Φοῖβος, ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ἢ Δήμητρα, ὁ Ἀχιλλέας, ὁ Προμηθεάς, ὁ Κολοκοτρώνης καθγαδίζανε στὸν κῆπο τῆς Ἀμίντας, ἀνίσως δὲ γελιέμαι, ὁ Ἄριελ ἔχε ἔρωτικό συναπάντημα μὲ τὴν Ἡρώ, ὁ Μωάμεθ μονομάχησε μὲ τὸ Διγενὴ Ἀκρίτα, ἢ Ἀρέθουσα ἢ Ἀρετούσα σκότωσε τὸν Κάστορα, γέλασε τὸν Πολύφημο, ἔφυγε μὲ τὸν Καρλομάγνο, ἢ Κασάντρα τραγοῦδησε ἕνα πεσομιστικὸ σονέττο δίχως ρίμες, τὰ δέντρα τῆς ἀπαντήσανε μὲ θυμὸ σὲ ἔμηρικό ἐξάμετρο, τέλος κάποιος Καβαλκάντης, ἰπότης ἢ ἡμίθεος δὲν κατάλαβα, ἔκλεισε τὸ δράμα μ' ἕναν πανθειστικὸ μολόγο.

«Τὸ στερνὸ θυμίζει κάποις ποιήμα τοῦ Γκαίτε», μουρμούρισε ἀποπίσω μου τοῦ Νίκου ἐκεῖνος πὺ καθότανε κοντὰ μου.

«Κ' ἢ μορφή τοῦ Γεμιστοῦ, καθὼς τονὲ φέρνει στὴν τρίτη πράξη, εἶναι ἀπήχηση τοῦ Μεριστόφελγ», ἀπάντησε ὁ Νίκος.

Γενικά ἢ ὑποδοχὴ δὲ στάθηκε τόσο θερμὴ. Μόνο ἐκεῖνος, πὺ ἔχε φιλήσει πρῶτῆτερα τὸν ξαδέρφο μου, σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι.

«Δεύτερο ὄνειρο θερινῆς νυχτός», εἶπε κοιτάζοντας ἐκεῖνον πὺ δὲν ἔχε σηκωθεῖ νὰ προσδεχτεῖ τὸ Νίκο.

«Κάτσε κάτω, Βελαδράπα», τοῦ εἶπε τούτος,

τραδώντας τον ἀπὸ τὴν οὐρὰ τῆς ζακέτας του καὶ ρίχνοντας μιὰ ματιὰ σὲ μένα.

Ἔταν ὁ μόνος πὺ καταδέχτηκε νὰ μὲ προσέξει. Τὴν ὥρα πὺ διαβαζότανε τὸ δράμα μοῦ εἶχε ρίξει μιὰδυ παρόμοιος ματιές, πὺ μοῦ δώσανε τὴν ὑποφία πὺς δὲν ἄκουγε τὸ συναξάρι μὲ τὴν ἴδια κατάνυξη πὺ τὸ ἀκούγανε οἱ ἄλλοι γύρω του. Αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ τὸν προσέξω καὶ γώ. Δὲν ἔταν τόσο νέος ὅσο τὸν πῆρα τὴν πρῶτη στιγμὴ χάρη στὸ ξεουρισμένο τὸ μουστάκι του. Κάποιες ζαρωματιές στὰ μάγουλα καὶ ψαρὲς τρίχες πλάι σταυτιά του δειχνανε πὺς δὲν ἔταν πᾶ στὴν πρῶτη νιότη. Τὸ ντύσιμό του ἀκόμα τὸν πρόδιδνε γιὰ ἄνθρωπο τοῦ κόμου πιότερο παρὰ γιὰ ποιητὴ. Καθαρὸς καὶ περποιημένος, μὲ ὄροσερή, ζωηρὴ ὄψη. Μοῦ φαινότανε σὰ νὰ τὸν εἶχα δεῖ συχνὰ στοὺς καφενέδες πὺ μπήκαμε πρῶτῆτερα μὲ τὸ Νίκο. Ἡ εἰδὴ του, ἢ στάση, τὰ κινήματά του μοιάζανε σὰ νάτανε μαθημένα, ἀναπτυγμένα μέσα κει. Ὁ τρόπος πὺ ἔθαζε τὸ ἕνα πόδι ἀπάνω στᾶλλο, πὺ ἔσιαζε τὸ πανταλόνι, πὺ κοίταζε τὰ παπούτσια του, πὺ φροῦσε τὸ καπέλο, πὺ ἔδενε τὸ λαιμοδέτη, πὺ βαστοῦσε τὸ μπαστούνι, πὺ μισόκλεινε τὰ μάτια, ἔλα φαινότανε πὺς ἔτανε ζυγιασμένα καλὰ μπρὸς στὸν καθρέφτη. Μιὰ του χερνομία δυοτρεις φορές ἔταν καὶ κείνη γιὰ νὰ δείξει τὸ διαμαντένιο δαχτυλίδι του καὶ τὰ χρυσὰ κουμπιά στὸ φρεσκοσιερωμένο μανικέτι. Πολλές στιγμές, ἐκεῖ πὺ διαβαζότανε τὸ δράμα, ρώτησα τὸν ἑαυτὸ μου τί ἤθελε αὐτὸς ὁ ντιστεγκὲς μέσα στὴν ἀθλία αὐτὴ φάλαγγα. Εἶχα ἀκουστά πὺς πολλοὶ διαλεχτοὶ τῆς κοινωνίας ἔχουνε τὴν ἀδυναμία νὰνακατέβουνται μὲ τοὺς ἀλήτες διαλεχτοὺς τοῦ νοῦ, καὶ μὲ τέτοια ἰδιοτροπία φαναζόμουνα πὺς εἶχε φέρι καὶ τὸν ἀριστοκράτη αὐτὸν σ' ἐκείνη τὴν παράξενη συντροφιά. Φαινότανε πὺς τονὲ διασκέδαζε τὸ πρᾶμα. Δὲν ἄφινε νὰ πάει χαμένη καμὲ περίσταση γιὰ νὰ διακόψει τὴν ποιητικὴ ἀπόλαψη μὲ μορφασιμὸ ἢ μὲ λόγο, πὺ μιὰδυ στιγμὲς κάμανε καὶ τὸν ἴδιον τὸ δραματογράφο νὰ ξεκαρδιστεῖ στὰ γέλια. Εἶχε τὴν προσοχὴ του τόσο στὸ δράμα, ὅσο καὶ στοὺς καθισμένους γύρω του. Κ' ἐνῶ διόρθωνε μιὰ χασμωδία στὸ στίχο, ἢ οὔστανε νὰλλαχτεῖ μιὰ λέξη, ἢ λογιόπαίξε μὲ κάποια φράση, ἔτανε σύχρονος κι ὁ εὐταξίας τῆς φάλαγγας. Θύμιζε στὸ Βελαδράπα νὰ μαζέψει τὴν οὐρὰ τῆς ζακέτας του πὺ σερνότανε στὸ χῶμα, ἔκανε νόημα στὸν ἕνανε νὰ μὴν τρώει τὰ νύχια του, στὸν ἄλλονε νὰ μὴ φτύνει κᾶνοντας θόρυβο μὲ τὸ λαρύγγι του, χτυποῦσε μὲ τὸ μπαστούνι του ἕναν τρίτον πὺ σκάλιζε τὴ μύτη καὶ ἀπκνωτὰ τὸ δραματικὸ πὺ ξυνότανε ὀσένα στὸ στέργο του ἐκεῖ πὺ διάβαζε.

«Καλὸ εἶναι τὸ δράμα σου, Φλοισβε», εἶπε τουτουνοῦ, ἔταν ὁ Βελαδράπας κάθησε στὴ θέση του «ἕνα μόνο δὲν κατάλαβα. Γιατὶ βγαίνει ὁ Ἄρναούτης καὶ κυνηγᾶ τὸν Πάρι»;

«Ὁ Ἄρναούτης εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἠθικῆς τῶν ἀστῶν, τῶν νόμων», ξήγησε ὁ ποιητής.

«Ὁ ἀστυνόμος δηλαδὴ τοῦ δράματος».

«Ναί, κάτι τέτοιο».

«Ὅλοι σκάσανε τὰ γέλια».

«Ποιός εἶν' αὐτός; ἤθερα τὴν περίστασι καὶ
ρῶτησα τὸ Νίκο.

«Ὁ ποιητὴς Βιδούρης».

«Εἶναι ψευδώνυμο;»

«Μισοψευδώνυμο· Βεδούρα λέγαν τὸν πατέρα
του», μὲ σφύριξε ὁ πλαγινὸς πού ἄκουσε τὸ ρῶ-
τημα, ἕνας κοντακιανός, σγουμπὸς νέος μὲ ματο-
γιαλῖα καὶ μ' ἕνα βιβλίον ἀνοιχτὸ μπροστὰ τοῦ ἑλη-
τὴν ὥρα.

«Μαρινάλα! Ποῦ βρέθηκες ἐδῶ;» ἄκουσα τὴν
ἴδια στιγμή πίσω μου μιὰ φωνὴ καὶ ὁ ρουμειώ-
τικὸς ἀχρὸς τῆς, πού τόσο λίγο ταίριαζε στὴν περιοχὴ
αὐτῆ, μὲ ξάφνισε. Ἰόρῖσα κ' εἶδα τὸ Νίκο νὰ φιλιέ-
ται μ' ἕναν καλοκατωμένο καὶ καλοντυμένο νέο,
Ὁ ποιητὴς Βιδούρης μὲ κοίταξε πάλι καὶ δὲν ξέρω
καὶ γὼ γιατί χαμογέλασα. Σὰ νὰ μὲ κολάκεψε τὸ
καταδεχτικὸ του. Οἱ ἄλλοι, ἂν ἔπερτε τυχαία τὸ
μάτι τους ἀπάνω μου, μὲ κοιτάζανε μ' ἕναν τρόπο
πού ἔδειχνε πὼς ἀπορούσανε γιὰ τὴν ἀδιακρισία
ἐνὸς ἀγνωστοῦ καὶ τιποτένιου νῆρθε νὰ καθῆσαι στὸν
κύκλο τους. Ἀπὸ τὴ στιγμή μάλιστα πού ὁ νιο-
φερμένος ἦρθε καὶ καθῆσε ἀνάμεσα ἀπὸ μένα καὶ τὸ
Νίκο, μὲ φαινόντανε πὼς χωρίστηκα ὀλότελα ἀπὸ
τὸν κόσμον. Τόσο στενοχωριόμουν καὶ ξενεδύμουν.
Σ' ἕνα τραπέζι πίσω ἀπὸ τὸν ποιητὴ Βιδούρη κα-
θόταν ἕνας κύριος ἠλικιωμένος. Μιαδὺ φορές εἶδα
τὸν ποιητὴ πού γύρισε καὶ τοῦ εἶπε κάτι, μὲ φά-
νηκε σὰ νὰ τοῦ πῆρε κιόλα ἢ τοῦδωσε τσιγάρο· δὲ
θυμοῦμαι. Ὅμως μὲ ἔκαμε ἐντύπωση ὁ τρόπος πού
τοῦ μίλησε. Ἔτσι: μιλοῦνε μόνο στοὺς ὑπερέτες,
στοὺς ὑποταχτικούς. Γιὰ ὑπερέτης τοῦ δὲν ἔμοιαζε·
ὁ τρόπος του, ἡ φορεσιά, τὸ ὄψος του σὰ νὰ πρόδινε
τὸν ἀπόστολο ἀξωματικὸ. Ἴσως νάτανε φίλος του,
ἴσως μόνο θαυμαστής του καὶ τὸν ἀκολουθοῦσε σὰ
σκυλί. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶταν, τὸν συμπαθῆσα τὸν ἄν-
θρωπο καὶ κάποια στιγμή δοκίμασα νὰ σηκωθῶ νὰ
πάω νὰ καθῆσω δίπλα του, νὰ τὸν παρηγορήσω καὶ
νὰ μὲ παρηγορήσει γιὰ τὴν ἀδικία πού μᾶς ἔγινε
νὰ γεννηθοῦμε ἀσήμαντοι ἄνθρωποι.

Μὰ ἡ συζήτηση τριγύρω μου ἄρχισε νὰ σοβαρέ-
θει καὶ νανάθει. Ὁ φίλος τοῦ Νίκου, πού ἦρθε καὶ
κάθησε κοντὰ μου, φαινόντανε πὼς μόλις εἶχε ρθει
ἀπὸ τὴ Γερμανία καὶ μιλοῦσε γι' αὐτὴ μ' ἐνθουσια-
σμὸ πού δὲν τὸν ἐσυμεριζότανε ἑλητὴ ἢ φάλαγγα.

Ὅσο καὶ ἂν ξεσπάθωσα μὲ τὸ μέρος τοῦ ὁθέμης
Φλοῖστος, οἱ περισσότεροι φαινόντανε πὼς συμφω-
νούσανε μὲ τὸ Βελαδράπα καὶ τὸ σγουμπὸ μὲ τὰ
γιαλῖα, πού ὑποστηρίζανε πὼς ὄχι μόνο τὸ γερμα-
νικὸ πνεῦμα εἶναι κατώτερο ἀπὸ τὸ λατινικὸ, ἀλλὰ
καὶ πὼς γνήσιος κληρονόμος τοῦ ἑλληνικοῦ εἶναι τὸ
λατινικὸ. Σὲ κάθε λόγο τῶν ἀντίγων μου ὁ γερμα-
νόφιλος στὸ πλάγι μου λάγγεθε, κουνούσε τὸν ὄμο
του καὶ τὸ σαγόνι μὲ σπασμούς πού τὸν τρομάζανε
κανέναν:

«Κολοκῦθια», φώναζε μὲ τὴ ρουμειώτικη προ-
φορὰ του. «Κληρονόμοι τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Φει-
δία εἶναι ὁ Σαίξπηρ, ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Μπαίκλιν».

«Ἡ ἰταλικὴ ἀναγέννησι εἶναι τὸ πρῶτο ξανάζημα
τῆς ἀρχαιότητος, πού τὸ χρωστᾷ ὁ κόσμος στὸ Μι-
χαὴλ Ψελλὸ καὶ στὸν Πλήθωνα. Ὁ Σαίξπηρ εἶναι

μιμητὴς τῆς Ἀναγέννησης, ὁ Γκαίτε ἀντιγραφείας»,
ἀπάντησε πού ἤσυχος ὁ σγουμπὸς μὲ τὰ γιαλῖα σὲ
ἀλαφρὸ ἑφτανησιώτικο τόνο.

«Ὁ Γκαίτε ἀντιγραφείας!» φώναξε ὁ πλαγινὸς
μου ἀγριεμένος.

«Ὁ Γκαίτε εἶτανε μεγάλος ἄνθρωπος, πνευματικὸς
ἀριστοκράτης, ὄχι ὅμως καὶ μεγάλος ποιητὴς», ξα-
ναεἶπε ὁ πρῶτος.

Στὸ γενικὸ ἀνακάτωμα δὲν μπόρεσα νὰ κατα-
λάθω ποιά γνώμη νίκησε. Ὁ διπλανός μου λάγγε-
θε, χερνομοῦσε νευρικά, ὁ Βελαδράπας εἶχε ση-
κωθεί ὀρθός, ὁ Νίκος εἶτανε μὲ τὴν ἴδια τοῦ φίλου
του καὶ τᾶθαλε μ' ἕναν ἄλλον ἀντίκρου. Ὁ ἀκόλου-
θος τοῦ Βιδούρη ζύγωσε τὸ κῆθισμά του καὶ ἄκουγε
μὲ προσοχή.

«Κληρονόμοι τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Νταβίντσι καὶ
τοῦ Καλδερόν εἶναι ὁ Δεκόντ Ντελλί, ὁ Ντανούντσι
καὶ ὁ Δεκάστρος», πετάχτηκε πάλι ὁ σγουμπὸς μὲ τὰ
γιαλῖα, πού στὸ μεταξύ εἶχε σκύψει στὸ βιβλίον του
καὶ φαινόντανε πὼς δὲν πρόσεχε στὴ συζήτηση.

«Βρὲ γελοῖο!», φώναξε ὁ Θέμης Φλοῖστος, «θὰ
συγκρίνετε τὸ Δεκόντ Ντελλί μὲ τὸν Αἰσχύλο; Νά-
λεγε; κάνε τὸ Ντάντε!».

Ὁ Βελαδράπας θύμωσε: «Ἄκου τὸν κουτεντέ!
Μὰ δὲν εἶναι Ἰταλὸς ὁ Ντάντες;».

«Ποιός σὲ γέλασε;» ἀναπαράχτηκε ὁ πλαγινὸς
μου. «Ὁ Ντάντες εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὅλοι
οἱ μεγάλοι εἶναι Γερμανοί, ὅλη ἡ Ἀναγέννησι ἔχει
γερμανικὸ χαραχτήρα. Ὅ,τι τρανὸ ἔχει ὁ κόσμος
εἶναι γερμανικόν».

Ὁ Βιδούρης κοίταξε μιὰ τοὺς συζητητές, μιὰ
τὰ παπούτσια του.

«Ὁ Φάουστ δὲν εἶναι ἡ γερμανικὴ μεταμόρφωσι
τοῦ Προμηθέα;» ἔξακολούθησε ὁ πλαγινὸς μου.

«Γερμανικὲς κουταμάρες», φώναξε ὁ Βελαδρά-
πας καὶ ὁ σγουμπὸς γέλασε σκαρταριστά.

«Γιὰ πρόσεξε! Ἄμα μιλῶ ἐγὼ νὰ μὴ γελάς».

«Καὶ τί εἶσαι σὺ;».

«Σοῦ τὰ βγάνω ταῦτιά, αὐτὸ εἶμαι».

«Κι ὁ ὑπεράνθρωπος στὴ Γερμανία βγήκε», φά-
ναξε τὴν ἴδια τὴ στιγμή ὁ Θέμης Φλοῖστος καὶ ξύ-
στηκε στὸ σῆρο του.

«Σῶπα εὐὸ μπαίγνιο», τοῦ εἶπε ὁ Βελαδράπας.

Πρὶν προλάβει νὰ φυλαχτεῖ, ἕνας μπάτσος τοῦ
ἄστραψε στὸ πρόσωπο κ' ἔτσι ἀξαφνα βρέθηκε ἀνα-
στατωμένη ἑλητὴ φάλαγγα. Χύμησα κ' ἔπιασα τὸ Θέμη
Φλοῖστο, πού εἶχε ἀδράξει τὸ Βελαδράπα ἀπὸ τὰ
μαλλιά καὶ τὰ τραβοῦσε, σὰ νὰ ἤθελε νὰ μὲ βγά-
λει τὴν ὑποψία πὼς εἶτανε περούκα. Μὲ μιὰ τρικλο-
ποδιά, πού τοῦ ἔθαλε, τὸν εἶχε ρίξει χάμω. Τοῦτος
πάλι τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ σκονί πού εἶχε δεμένο στὸ
λαιμὸ γιὰ λαιμοδέτη. Τρόμαξα νὰ τοὺς χωρίσω.

Ἄν καὶ ὁ γερμανόφιλος ἔβγαλε ταῦτιά τοῦ σγουμ-
πού μὲ τὰ γιαλῖα, δὲν ἔλαθα καιρὸ νὰ γυρίσω νὰ
δῶ. Στὴ γενικὴ ἀναμπουμπούλα, μόνο ὁ Βιδούρης
εἶχε μείνει ἀτάραχος στὸ κῆθισμά του. Ξεκαρδισμέ-
νος στὰ γέλια, τραβοῦσε ἀπὸ τὴν οὐρὰ τὸ ζακέ τοῦ
Βελαδράπα.

Ἄμα ἠούχασα τὸν ἀγριο δραματογράφου καὶ γύ-
ρισα νὰ δῶ τὸν ξάδερφό μου, τοῦτος εἶχε πάρει τὸ

φίλο του κ' έστριβε στη γωνιά του δρόμου. Ένας ένας φύγανε κ' οι άλλοι κ' έμεινα μόνος να βοηθήσω τὸ Βελαδράπα να τινάξει τὰ ρούχα του ἀπὸ τὶς σκόνες.

«Νὰ σὰς γνωρίσω. Ὁ κ. Ἄγγελος ἱετροδίκης, Φλώρος Θυμάρης ἐν Ἀρκαδίᾳ. Ὁ κύριος ;» εἶπε ὁ ποιητὴς Βιδούρης σιμώνοντας μας.

«Ἄκουσα Βελαδράπας», μουρμούρισα, ἀφοῦ εἶπα τὸνομά μου.

«Ὅχι· αὐτὸ εἶναι γιὰ τὴ μεταξὺ μας χρῆση», ξαναεἶπε ὁ Βιδούρης, μὰς ἔβγαλε μὲ φόρα τὸ καπέλο του καὶ πῆδησε στὸ ἑμάξι, πού πῆγε καὶ τοῦ ἔφερε στὸ μεταξὺ ὁ παράξενος ἀκόλουθός του.

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

»»● ΛΟΓΙΑ ΠΟΝΟΥ ●««

[Γιὰ τὸν πολὺκλανστο θάνατο τοῦ Ἀντρέα Δ. Λούζη. Πρὸς τοὺς ἀπαρηγορητοὺς γονεῖς του].

Στοὺς θεήνους σας στὴν πρώτη συμφορὰ εἶπα κ' ἐγὼ τοῦ πόνου σας τραγοῦδι, μὰ... ἡ διωγμένη ἐγύρισε χαρὰ φέρνοντας νέο ἀπάνταστο λουλοῦδι. Κ' ἐστέγνωξαν τὰ μᾶτια τὰ θλιμμένα καὶ ἄνθισαν πάλι γέλια ἀγαπημένα.

Κ' ἔλαμψε νέα ὀλόχαρη ζωὴ χαρὲς κ' ἐλπίδες καὶ ὄνειρα γεμάτη, ὡσὰν λαμπρῆς ἡμέρας χαραυγὴ. Καὶ ὅμως... μόνο εἰρωνεῖα καὶ ἀπάτη ἐβγήκαν ὅλα... πού ἀσπλαγχνὴ εἰμαρμένη φώλιαζε στ' ἄνθη σὰν ὀχιά κρυμμένη.

Καὶ μὲς στὴν ἀγαλλίαση τὸ μικρὸ καὶ τὸ φριχτὸ της ἔχυσε φαριμάκι, κ' ἔδωσε τοῦ μαρτύριου τὸ σταυρὸ σ' ἕνα ἀγγελούδι πιό, παρὰ παιδάκι, κ' ἐγίνετε καὶ σεῖς μέχρι θανάτου μάρτυρες στὸ σκληρὸ τὸ Γολγοθὰ του.

Καὶ τώρα πού σὲ μαῦρο ὠκεανὸ ὁ πόνος τὴν ψυχὴ σας τὴ βυθίζει, ὁ Γολγοθὰς (ὅπου τὸν οὐρανὸ μόνος αὐτὸς μὲ τὴν κορφὴ του ἀγγίζει) ἔμποτε ἀπὸ τὸ φῶς του νὰ σὰς δίνει λίγη παρηγοριὰ γιὰ ἐλεημοσύνη.

Κεφαλληνία

ΜΙΧ. Γ. ΑΒΑΙΧΟΣ

Ἄπὸ ἕνα ζιζηκα τραγουδιστὴ ζητᾶτε γνώμη ; Δὲν ξέρω τίποτε ἀπ' αὐτὰ· δὲ μοῦ ψάγει ἡ ζωὴ γιὰ νὰ δώσω τύπο ἀρμονικὸ στοὺς ἤχους πού ἔχω μέσα μου. Ἐναν παρὰ δὲ δίνω γιὰ τὸν κόσμο. Μὰ καὶ ὁ ζιζηκας κάμιά φορὰ τὸ καλοκαίρι, στὰ φύλλα τῆς ἐλιάς κρυμμένος, ζῆ ὀλόκοντα στὴ θάλασσα. Καὶ τότε περνᾶει μὲς στὸ τραγοῦδι τοῦ ὀ βόγγος ὅλης τῆς θάλασσας.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΘΕΡΙΣΤΗΣ

Ἡλιοκαμένε θεριστή,
Ἄρπαξε τὸ δρεπάνι
Καὶ μπῆκα στὸ λαμνὶ σου.
Ἄπὸ τασένα καρτερά
Στ' ἄλωνι σου ἡ δουκάνη
Νὰ δώση τὸ ψωμί σου.

Τὰ στάχυα κτρινίσανε
Μέσα στὸ ἥλιοπύρι·
Ἦρθαν τραγοῦδια καὶ χαρὲς,
Ἦρθε τὸ πανηγύρι.

Σφυρίζει ἡ κόσα στὸ λαμνὶ
Ξαπλώνεται τὸ στάχυ
Μ' ἄγρια παραξάλη·
Τραβοῦν τουρμουκία, δένουνε
Γιὰ τοῦ ψωμιοῦ τὴ μάχη
Ποιὸς νὰ σηκώση κεφάλι.

Διὲς τὸ χωράφι καρτερά,
Πῶς ἀργοκυματάει,
Σὰ θάλασσα περήφανη
Τὸ ναύτη πού ζητάει.

»»● ΑΛΩΝΙΣΤΗΣ ●««

Πᾶν τὰ χωράφια ! βγάλανε
Τὴ θερινὴ στολή τους,
Τὴν κάναν θημωνιές·
Τάλωνια τώρα ντύθηκαν
Καὶ βάλαν τὴ φραγὴ τους
Καὶ κλαῖν οἱ ἀποθεριές.

Ὁ θεριστὴς ξαπλώθηκε
Καὶ τὸ δρεπάνι πετάει
Κι ὁ ἀλωνιστὴς περήφανα
Μὲς στὸ χωράφι πάει.

Τρίζει ὁ τροχὸς στὶς θημωνιές
Κι ἀρπάζει τὸ δικράνι
Σὰν ὄπλο στὸ πλεβρό του.
Στέκει σὰν τὸν Ἀπόλλωνα
Ἄπάνω στὴ δουκάνη,
Χαρὰ στὸ σπιτικό του.

Τώρα πού παίρνει ὁ βοριάς
Παῖξε θρινάκι μὲ χάρη,
Στὴ λόντα νὰ πᾶει τᾶχρο,
Τὸ στάρι μὲς στ' ἀμπάρι.

Πέλη

Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑ-
ΦΟΣ, ΙΩΣΗΦ, ΚΛΕΑΝΘΗΣ, ΞΕ-
ΝΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ **★ ★ ★ ★ ★**

‘Ο «Κριτικός τοῦ Ναυμά» — ὁ «μεγαλύτερός μας», καθὼς τὸν ἀναγνωρίζει ὁ ‘Εφταλιώτης — τούτη τῇ βδομάδα ἤσυχάζει. Τὰ ἔργα, τὰ πρωτότυπα, ποὺ παιχτήκανε τελευταία στὰ θέατρα, φεύγουν ἀπὸ τῆ δικαιοδοσία του. Ὅχι γιατί δὲν ἀξιζοῦνε, μὰ γιατί γράφονται καὶ παρασταίνονται γιὰ κερδοσκοπία, γιὰ νὰ πλουτίσουνε θεατρῶνῃδες καὶ συγγραφεῖδες, καὶ μιὰ τέτια, καθαρὰ κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρηση, μπορεῖ νάχει στενὴ σχέση μὲ τὸ ἐμπόριο, μὰ ὄχι καὶ μὲ τὸ θέατρο, συνεπῶς καὶ μὲ τὴν Τέχνη.

‘Ο κόσμος τρέχει πατεῖς με πατῶ σε στίς Ἐπιθεώρησες. Χίλιες δραχμὲς κάθε βραδιὰ τὰ «Παναθήνια». Ἄλλες τόσες ὁ «Κινηματογράφος». Καὶ παίζονται κάθε βραδιὰ. Καὶ τὰ θέατρα πάντα γιομάτα. Καὶ βγαίνει τὸ αἰώνιο καὶ ἄλυτο ζήτημα στὴ μέση : Τὸ θέατρο κακοσυνείθισε τὸ κοινὸ μας στίς ἐπιθεώρησες, ἢ τὸ κοινὸ μας ζητάει ὄλο κ’ ἐπιθεώρησες καὶ ξευτελλίζει ἔτσι καὶ θέατρο καὶ ἠθοποιούς ;

Δὲ βαριέστε ! Ἡ τῶνα ἢ τάλλο, μιὰ εἶναι ἢ ἀλήθεια. Πῶς ὁ κόσμος πάει στὸ θέατρο γιὰ νὰ σκοτώσει τὴν ὄρα του, γιὰ νὰ γλεντίσει, καὶ σὰ βρῖσκει γλέντι, γιὰ τίποτ’ ἄλλο δὲ δίνει λεφτό. Ἡ «Ἰδζλάλ» εἶτανε, λέει, δρᾶμα—μεταξοφάντο μάλιστα, καθὼς μᾶς τὸ ἀνακήρυξαν οἱ φωστήρες τοῦ τύπου. Πολυκαλά. Μὰ ἔταν ὁ κ. Θεοδοῦδης ἀνεβάξει τὸν καημένο τὸν κ. Ἰωσήφ πᾶνου στὴ σκηνὴ καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ παίξει τὸν ἀξιοθρήνητο ρόλο τοῦ Ἰδζλάραγα, δὲν τὸ μεταμορφώνει τὸ μεταξοφάντο δρᾶμα σὲ χοντροκομμένη θεατρικὴ ἐπιθεώρηση; Ὡςτόσο αὐτὸ τὸ κάζο Τεατράλε ἐμπνέει μιὰ ὑπέροχη σατυρικὴ σκηνὴ στὸν κ. Πολύδ. Δημητρακόπουλο γιὰ τὸν «Κινηματογράφος» του, μὲ ἀμίμητο ἐχτελεστή της τὸν κ. Μάρκο, ὅπως τοῦ μουσόληπτου Κλεάνθη ἢ παρένθεση στὰ «Παναθήνια» σκανταλίζει τοὺς ἰδιοχτῆτες τους νὰ μιμηθοῦνε τὸν κ. Ἰωσήφ καὶ ν’ἀνεβάσουν τὸν ἴδιο τὸν Κλεάνθη, πλάι στὸ ὁμοίωμά του, τὸν Καντιώτη, πᾶνου στὴ σκηνή. Κι ἔταν κι ὁ κ. Ἰωσήφ κι ὁ κ. Κλεάνθης ἔχουνε μιὰ τέτια μεγάλη ἐπιτυχία σὲ χεροκροτήματα καὶ σὲ εἰσπραξῆ, γιατί νὰ σκανταλιστοῦμε καὶ νὰ βάλουμε τίς φωνές ἢ δοῦμε μεθαῦριο (ἢ ὦρα ἢ καλή !) καὶ τὸν κ. Ξενοπούλο ν’ἀνεβεῖ πᾶνου στὴ σκηνὴ νὰ μᾶς παίξει κανένα ρόλο στὸ «Χερουβείμ» του; Νά, ἡ μόνη διαφορὰ : Ὁ κ. Ἰωσήφ ἀνέβηκε στὴ σκηνὴ a priori (πρὶ δηλ. σα-

τυριστεῖ) ἔτσι θ’ἀνεβεῖ κι ὁ κ. Ξενοπούλος. Ὁ κ. Κλεάνθης ἀνέβηκε a posteriori (ἀφοῦ δηλ. πρῶτα σατυρίστηκε).

Ἐπιθεώρηση, φίλοι μου. Νά, ὁ «κυριεύων» θεατρικὸς πλανήτης μας. Γέλια, χάχανα, τραγουδάκια ἐρεθιστικά, μισοξεγυμνώματα, ζεστά χαδέματα στὴ ραχοκοκκαλιά μας, νά, τί ζητάμε καὶ νά, τί μᾶς δίνουνε. Κ’ ἔτσι τὸ καλοκαιράκι μας κυλάει μιὰ χαρά. Κ’ ἔτσι τὰ θέατρα γιομίζουν. Κ’ ἔτσι μπαλῶνουνται θεατρῶνῃδες, συγγραφεῖδες καὶ ἠθοποιοί. Ἡ Τέχνη ;... Ὡ, κάπου θάνατι τρυπωμένη κι αὐτή. Μὴ φοβάστε. Ἐγὼ τουλάχιστο τὴν εἶδα. Τὴν εἶδα ἓνα ἀξέχαστο καλοκαιριὰτικο δεῖλι στὸ θέατρο τοῦ Διονύσου, ποὺ ἡ ὑπέροχη Μαρτίκα Κοτοπούλη, ἀνεβασμένη πᾶνου σ’ ἓνα χρυσομένο ἀπὸ τοὺς αἰῶνες μάρμαρο, ἀπάγγελε, στὸ ἀδειανὸ ἀμφιθέατρο, μπροστὰ σὲ μιὰ ἰδιότροπη μὰ καὶ τεχνολάτρισα Ἀμερικᾶνα, στίχους ἀπὸ τὴν «Ἰφιγένεια» τοῦ Γκαίτε. Τί σημαίνει ἂν ὕστερ’ ἀπὸ λίγες βραδιὲς τὴν εἶδα καὶ τὴ χεροκρότησα Ἀπάχη στὸν «Κινηματογράφος» ;

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΑΝΙΜΑ

ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ

Εἶσαι τὸ ροδοσύννεφο ποὺ κλείς μιὰ ἀβγὴ βαθειά σου,
Εἶσαι τὸ κῆμα στὸ γιὰλὸ τῶν κύκνων τῷ λεφκῷ,
Μιὰν Ἀτλαντίδα ἀνέβρωτη φτερώνει τὰ ὄνειρά σου
Κι ὄσθησι τὴν δίψα κόσμων τροπικῶ.

Στίς πολικῆς τίς παγωνίης οἱ ἀβασιλεῖς οἱ ἥλιοι
Σὲ σέρνουν κ’ οἱ ἀξημέρωτες τῆς Νόρλανδ οἱ νυχτιές.
Κι ἀπόκοσμοι κ’ ὑπέροκοι κι ἄφραστοι πόθοι χίλιοι,
Λάμιες, καημοί, λαχτάρες ξωθικῆς.

Σὰ ρόδο τῆς Καπαδοκίᾶς σοῦ γέφει ἡ Φουσούτινα
Ἀκόλαστη. Ἡ Σαλώμη ἄλλοῦ σ’ ἐφ’ἑπίπελο χορὸ
Τοῦ Γιοχανᾶν τᾶνάθεμα ραντίζει μὲ τὰ κρῖνα
Φτερώνοντας τὸ πόδι τὸ λεφκῶ.

Κ’ ἡ Γνώση ἢ ἀμάλαγη βαρεῖα παλέβει μὲ τὴ Μάγια,
Ἄστάρτη, Μέδουσα σκληρὴ, τοῦ Ρά τὰ τόξα ἀρπᾶ
Καὶ νά, τᾶηδόνα κελαδοῦν, χλοῖζουνε τὰ βᾶγια,
Ξαναζει σὰ Δήμητρα ἢ Ὁμορφιά !

Τοῦ κόσμου νόμος καὶ ρυθμὸς ἐοῦ καὶ κυβερνήτης,
Συνταιριασμένη μὲ τὸ Νουὸ κόσμους θεϊκοῦς γενᾶς.
Ἡ δύναμις σου τῶραμα κ’ ἡ λάψη σου μαγνήτης,
Τὰ γνώριμα πρὸς ἄγνωστα τραβᾶς.

Μόναχο

ΓΡΗΓΟΡ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Ἦρθανε μερικοὶ—καὶ μεγάλοι— ποὺ μᾶς ψάλανε τῆς ψυχῆς μας τὴν ποίηση. Μ’ ἀκόμα δὲ φάνηκε κείνος ποὺ θὰ θεμέλιωνε ἀσάλευτα τῆς συνείδησός μας τὴν εὐλακρίνεια καὶ τῆς δόξας μας τὸ ἀφτέρωτο ἀγαλμα. ΕΡΜΟΝΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το έξωτερικό φρ. χρ. 12 '1,-. — Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 δρ. την τριμηνία). — Κανένας δε γράφεται συντρομητής ά δεν αρροπλερώσει τη συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο. — Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κιάσκια, και στις έπαρχίες σ' όλα τα Πραχτορεία των Έφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΗ.—Η ΦΑΥΛΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΗ.—ΒΡΗΣΙΕΣ ΠΟΥ ΣΩΖΟΥΝ... — ΤΑΔΕ ΛΕΓΕΙ „ΠΑΤΡΙΣ”
— ΚΑΙ... ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ!

Η ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΗ κάλεσε κι άλλη ηλικία στα όπλα. "Υστερ' από το Μιστριώτη, το Σμολένσκη και τον Κουμουντούρο, νά, κι ο πλωτάρχης Τσουνκαλάς. Γενική επιστράτευση, σά νά λέμε. "Α δέν πέσει τώρα ο Βενιζέλος, θά πει πώς δέν αξίζει κάλπικο παρά ο Χαιρόπουλος και πώς πρέπει νά παραιτηθεί ο Πάπ από την έλπίδα νά γίνει μιá μέρα Υπουργός και νά σώσει τό Έθνος και την έφημερίδα του.

Ναυτικοί δέν είμαστε, τί γίνεται στα παρασηνία του ναυτικού μας δέν ξέρουμε, κ' έτσι δέν μπορούμε νά πούμε ή δίκαια ή άδίκαι έστειλε ο Πρωθυπουργός τον «ηρωϊκόν πλωτάρχη», καθώς γράφει ο «Χρόνος», σέ άνακριτικό συβούλιο. Ούτε πάλι Μαυρομαχαλικοί, — ο θεός νά μās φυλάξει! — είμαστε για νά βεβαιώσουμε με την ύπογραφή μας πώς ο κ. Τσουνκαλάς αξίζει νά ναι ναύαρχος του ελληνικού στόλου, καθώς το βεβαιώσαμε με την ύπογραφή τους «είκοσιμισχιλλιοί» Μαυρομαχαλικοί.... ναυτογνώστες. Σε τέτια ζητήματα δέν ανακατονόμαστε. Το Υπουργείο για νάποφασίσει κάτι, θά πει πώς και κάτι θά ξέρει, κάτι παραπίνου από μās κι από τους «είκοσιμισχιλλους» αγαθούς άστούς που δέν κοιτάζουν τη δουλειά τους παρά κάθονται και χολοσκάνουνε με ζήτες έγνοιες.

ΕΝΑ όμως το ξέρουμε και το βεβαιώνουμε. Πώς άν υπάρχει φανλανόρθωσις, καθώς, μās το βεβαιώνουμε διά οι αξιόπιστοι κύριοι, ο Πάπ κι ο Χαιρόπουλος, ύπάρχει και φανλαντιπολίτευση, που τη βλέπουμε πιά και τη μολογάμε όλοι μας.

«Η ύπόθεσις του πλωτάρχου Τσουνκαλά, γράφει ο «Χρόνος» της Τρίτης, καθώς έννοηθείσα (!!) από την κοινή γνώμη (!!) θάποτελέση τον τάφον του τυχοδιώκτου, είναι δε βέβαιον ότι, ενώ σήμερα δέν εύρίσκονται πέντε άνθρωποι νά κατατομήσουν έναν άθώον, θά εύρεθούν εκατοντάδες χιλιάδων, οτινες θά στήσουν την άγχόνην διά τον πολιτικόν έγκληματιαν τον μελετήσαντα την έξόντωσιν του άτυχούς Έλληνισμού».

Τυχοδιώχτης και πολιτικός έγκληματίας είναι ο Βενιζέλος! Ορισμένα, θά ναι μεγάλος άθρωπος ο τυχοδιώχτης αυτός για νάπολάβη τέτια τιμή νάν τον βρίζει ο «Χρόνος».

ΝΑ, κι άλλος μεζές ορεχτικώτατος από το «Χρόνο» της Τετάρτης.

« Η Ανόρθωσις έχει τόσον λερώσει τις χειρά της από τās άνορθωτικās άκαθαρσίας, ώστε δέν θάποσυχθή της έξουσίας ειμή όταν την άποδιώξη ταύτης το ρόπαλον του ελληνικού λαού. Τότε και μόνον θά έγκαταλείψη την Αρχήν, μαζι δέ με αυτήν και την Ελλάδα, διότι θά παρουσιασθή άπειλητικός ο κίνδυνος, ουχι ο πολιτικός, άλλ' ο κίνδυνος της έπεμβάσεως της εισαγγελικής Αρχής εις τά άνομα και πρωτάκουστα άσχη της».

Ακόμα χρόνος καλά καλά δέν εκλείσει που ο Πάπ κι ο Χαιρόπουλος γονατίζανε μπροστά στο Βενιζέλο και τον πνίγανε στο λιβάκι και τον έλεγαν Μεσία και του σκουπίζανε με τά μουστάκια τους τη σκόνη των παπουτσιών του. Κι όσοι τά βλέπανε αυτά και τύχαινε νά ξέρουνε καλά τά έδώ πρόσωπα και πράματα, δυσπιστούσανε στο Βενιζέλο και τον φαναζόντουσαν άρχηγό κάπιας πολιτικής συμμορίας που θάρπαζε την Αρχή και θά μοιραζότανε τά πλιάτσικα. Φέτο που βρίζεται έτσι χοντρά κι άδιάντροπα ο Βενιζέλος από τους περσινούς φίλους και συντρόφους του, οι άνθρωποι δε δυσπιστούνε μά άρχινήσανε νά τον πιστεύουνε για τίμιο πολιτικό. Νά, τί κατάφερε ή φανλαντιπολίτευση—κ' έχει χρέος ο Βενιζέλος νά την εδνωμονεί.

ΑΠΟ την «Πατρίδα» της Τετάρτης μαθαίνουμε και τά τίμια έλατήρια που κινούνε την περιήρημη αυτή άντιπολίτευση.

«... Έάν ή Ανόρθωσις θελήση νά ειπή τους λόγους, δι ους την έγκαταλείψατε, θά μάθη ο έλλην. λαός ότι όλοι σεις, οι όποιοι την ύβρίζετε και την συκοφαντείτε, πράττετε τουτο εκ λόγων και άφορμών προσωπικών, ύσον και εύτελών. Καί, δια νά σās ρίψωμεν κατά πρόσωπον την λάσπην, δυνάμεθα νά σās άποδειξώμεν, ότι έγκαταλείψατε την Κυβέρτησιν και την Ανόρθωσιν διότι έξητήσατε βουλευτιαν, θέσεις, ρουσφέτια, χρήματα. Ναί, και ΧΡΗΜΑΤΑ...»

Μά πρέπει νά μιλήσει ή Κυβέρτηση. Έχει χρέος νά μιλήσει. Πρέπει νά τά πη, νά τά ξεσκεπάσει όλα, γιατί ο άγώνας της, όχι άνορθωτικός, μά ούτε κολοκυθένιος είναι, όσο δηλητηριάζεται με τέτιον άτιμο και δολοφονικό τρόπο ή Κοινή Γνώμη, όσο ο λαός δε μαθαίνει τί κουμάρια είναι αυτοί που κόβονται τάχα νάν τον φατίσουνε, για νά κάνουν τις δουλιές τους, για νά ικανοποιήσουν τά προσωπικά τους βρωμοπάθη.

Τά «έάν θελήση» και τά «δέν κατέρχεται εις τόσον ταπεινόν έπίπεδον», καιρός νά λείψουνε πιά. "Ο,τι ξέρει νά

τά περ. Μονάχα έτσι θά σωθεί κι αυτή κι ο τόπος από την ἀχαλίνωτη δημοκρατία.

ΣΤΗ δίκη του 'Ηπίτη ο Μαυρομιχαλικός λαός, μαζεμένος ὄξω από τὸ Ναυτοδικεῖο, χαιρετοῦσε τὸν πλωτάρχη Τσουκαλά με τὸ «Νά μᾶς ζήσεις, ναύαρχε!» σάν τὸν ἔβλεπε νὰ μπαίνει ἢ νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ δικαστήριο. Τώρα, ὁ ἴδιος ὁ Μαυρομιχαλικός λαός, με τὸ φαιδρὸ δημοψήφισμα ποὺ δημοσιεύεται στὶς ἀντιβενιζελικές ἐφημερίδες, οὔτε πολὺ οὔτε λίγο, τὸν χειροτονεῖ τὸν κ. πλωτάρχη καὶ πρωθυπουργό.

Τοῦ ἀξίζει, μὰ τὴν ἀλήθεια, νὰ γίνει ναύαρχος, μὰ πὸ πολὺ τοῦ ἀξίζει νὰ γίνει πρωθυπουργός γιὰ νὰ τὸν βροῖσει κι αὐτόνε ὁ «Χρόνος» καὶ νὰ συχάσουμε.

ΜΙΑ ΚΑΙΝΟΤΡΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ "ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ»,

Γραμμένη ἀπὸ τὸν κύριο «Louis Roussel, de l'École Française d'Athènes», φάνηκε στὴν «Graecia», σὸ γνωστὸ περιοδικὸ ποὺ ἐκδίδεται σὸ Παρίσι καὶ δημοσιεύει κατὰ προτίμηση ἔργα προσωρινά νὰ γνωρίζουνε τοὺς ξένους με τὴ νέα ἑλληνικὴ ψυχὴ, μὰ καλοσυνειδητὴ καὶ φωτεινὴ κριτικὴ τοῦ τελευταίου ἔργου τοῦ Παλαμά. Στὸ ἴδιο φύλλο δημοσιεύεται καὶ μετάφραση πολὺ πιτυχημένη τοῦ Πρόλογου τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιά» ἀπὸ τὸν κ. Pierre Baudry. Τοῦ ἄρθρου, σχεδὸν ὁλόκληρου, τοῦ κ. Roussel, δίνουμε παρακάτω τὴ μετάφραση:

«Ὁ κ. Παλαμᾶς ἔδωκε σὸ φῶς τῆ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιά», τόμο στίχων ἀναγγελμένων ἀπὸ πολὺν καιρὸ καὶ σὲ ρωμαϊκὴ γλῶσσα γραμμένων· τὸ ὄρατο τοῦτο ποίημα δὲν προξένησε παρὰ μίαν ἀδύνατη ἐντύπωση στὸν ἑλληνικὸ κόσμο. «Κι ἀλήθεια» γιὰ νὰ τὸ κρίνη κανεὶς σύμφωνα με τὴν ἀξία του θᾶπρεπε νὰ τὸ διαβάσῃ καὶ νὰ τὸ καταλάβῃ. Μὰ ὁ Παλαμᾶς εἶναι δυσκολονόητος, λεπτοστοχαστος καὶ βαθύς. Τὸ διάβασμα τῶν ἔργων του δὲν εἶναι διασκέδαση γιὰ παιδιὰ· χρειάζεται προσοχὴ γιὰ νὰ τὰ χαρῆ κανεὶς σωστά. Νά, γιατί ἡ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιά» δὲν εἶχε τὴν ἐπιτυχία ποὺ τῆς ἀξίζει. Καὶ ὅμως τῆς ἀξίζει μιὰ πολὺ μεγάλη ἐπιτυχία.

«Ὁ, πὶ κάνει ἄμορφο τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι τὸ ἐπικὸ μεγαλεῖο του μαζί μ' ἕνα βαθὺ καὶ συναρπαχτικὸ, φιλοσοφικὸ, λαχταρισμὸ λυρισμὸ. Ὁ λυρισμὸς ὁ ὀξύς, ἡ ἐπικὴ λαμπράδα, εἶναι τὰ οὐσιαστικὰ γνωρίσματα τῆς φλέδας τοῦ Παλαμά. Ἐκεῖ πὸ τοῦτα φανερώνονται πιδὸ καλὰ εἶναι καὶ ὁ Παλαμᾶς ὁ καλλίτερος.

Οἱ δώδεκα λόγοι τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιά» ἔρχονται ὑστερ' ἀπὸ εἰσαγωγὴ διπλή. Πρῶτα ἕνας

πρόλογος με λίγους θαυμαστὸς στίχους. Πρῶτοῦ νὰ κάμῃ νὰ μιλήσῃ τὸ Βασίλειο τὸ Βουλγαροχτόνο, ὁ Παλαμᾶς μᾶς δείχνει πῶς ἔγινε τὸ βιβλίο του· ταιριάζει, μέσα στὴ γενικὴ κακομοιριά, δταν εἶναι σβυσμένες «ἔδρες οἱ φωτιές οἱ πλάστρες», νάκουστῇ τὸ «τραγοῦδι τῶν ἡρώων».

Ἐπειτα μᾶς παρουσιάζει τὸν ἰδρυτὴ τῆς μακεδονικῆς δυναστείας, τὸ μελλόμενο Βασίλειο Α, τὴ στιγμή ποὺ περνώντας με τοὺς συμπατριώτες του μπροστὰ ἀπὸ τὸν Κρούταγο, τὸν Τσάρο τῆς Βουλγαρίας, δὲ στέκει νὰ τὸν προσκυνήσῃ....»

Προχωρώντας ἔπειτα στὴν κριτικὴ ἐξήγησι τοῦ ἔργου ὁ κ. Roussel δίνει σύντομη ἀνάλυση τοῦ πρώτου Λόγου, ξεχωρίζοντας μέσα σὲ κείνο «τὴν περιγραφή τῆς Πόλης, ἀστραφτερή, σύντομη, καὶ τὴν περιγραφή τοῦ σκελετοῦ, τρομαχτικὰ ζωγραφική». Κ' ἐξακολουθεῖ:

«Στὸ ἐξῆς ἡ Φλογέρα εἶναι ποὺ μιλεῖ ὡς τὸ τέλος τοῦ προτελευταίου Λόγου. Πρῶτα μᾶς πάει στὰ Πριγγιπωνήσια. Σ' ἐν' ἀπὸ αὐτά, στὴν Πρώτη, ἔζησ' ἐξόριστ' ἡ Θεοφανῶ, ἡ μητέρα τοῦ Βουλγαροχτόνου. Ὁ Παλαμᾶς ἀδράχνει τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ μᾶς φέρῃ μπρὸς στὰ μάτια μας τὰ νησιά με τίς φυσικὲς ὁμορφιές τους, καὶ ἀναστημένη τὴ Θεοφανῶ. Ἡ περιγραφή ποὺ κάνει τῶν ἐννιά νησιῶν με τὸ μαγευτικὸ καὶ ἀποκαρωτικὸ κλίμα τους, με τὰ τρομερὰ δράματα ποὺ ξετυλιχτήκανε στὰ χῶματά τους, με τίς ἱστορίες ποὺ ξαναμιλιένται μέσα στὶς γαληνὲς βραδιές· εἶναι μεγαλόπρεπη καὶ συγκινητικὴ, σωστὴ καὶ ρομαντικὴ.... Ἀπὸ τὴν παθητικὴν ἱστορία τοῦτη ποὺ ξετυλιγεται σὰ μυθιστόρημα ὁ Παλαμᾶς ἐξαιρετικὰ ὠφελήθηκε. Ἐκαμε τὴ Θεοφανῶ - ταιριαστὰ με τὰ παραδομένα τῆς ἱστορικῆς - μιὰν ἐρωτοχτυπημένην, ἀποκλειστικὰ. Ὁ ποιητὴς φέρνει τὸ Ρωμανὸ καὶ μιλεῖ. Ὁ Ρωμανὸς διηγίεται πῶς τὴν ἀγάπησε· πῶς, γιὰ νὰ τῆς ἀρέσῃ, ἔκλεισε σὸ μοναστήρι τὴ μητέρα του καὶ τίς πέντε του ἀδερφές. Ἀφίνει νὰ ἐννοηθῇ πῶς ἐκείνη τὸν ἔφαγε. Δὲν τῆς κάνει κανένα παράπονο γιὰ τοῦτο. Ἡ Θεοφανῶ ἀποκρίνεται μ' ἕνα φλογερὸ ἐγκώμιο τοῦ Φωκά. Περιγράφει μ' ἐνθουσιασμὸ τὸν ἥρωα γερασμένο πιά, ἄσκημο, μὰ γερό, ἄσκητικὸ κ' ἐρωτεμένο, ποὺ τὸν ἔκαμε θῦμα τῆς, καὶ ποὺ τὸν κράζει τέλος φρενιασμένη, σὲ στίχους ἀξιοθάματα παθητικῶς. Μιλά κι ὁ Φωκάς ἀντιθέτει τὴν κλίση του στὴ μοναστικὴ ζωὴ πρὸς τὴν ἀγάπη τῆς Θεοφανῶς ποὺ τὸν ἔδεσε... Μὰ ἡ Θεοφανῶ δὲν τὸν ἀκούει πιά· τὸ νέο τῆς ἐραστή, τὸν Τσιμισκὴ στοχάζεται. Μονάχα ἐκείνον ἀληθινὰ λάτρεψε· τὸν πκρασταίνει ξανθὸ, νέο, με ψυχὴ Ἁγ. Γιώργη καὶ Ἀκριτά. Ἐχει γιὰ κείνονε στίχους γεμάτους ἀπὸ βλαστήμιαν ὄλη φλόγα, σάν

αυτούς που μεταφρασμένοι χάνουν κάθε τους έμορφήδα :

‘Όλοι έσειε, τὰ τραπέζια μου πού κάθησ’ άκουμπώντας κ’ έφαγα κ’ ήπια, μέθυσα και νύσταξα, κι άπάνου στής νύστας τή βαργεστησιά, και σπρώχοντας, με τούτο σās άναποδογύρισα τὸ πόδι, πού σβει κόποιους. Κ’ εκείνος ή ‘Άγια Τράπεζα....

Κ’ έπειτα στοχάζεται πώς προδόθηκε από κείνον πού άγαπώντας τον έφτασε νά έγκληματήση. ‘Ο Τοιμισκής δέν άποκρίνεται. Ένα μαράζι αιώνιο κ’ εκείθε από τόν τάφο, είναι ή ποιηή του άνιψιού φονιά, τῷ άπιστου έραστή. Αυτό τὸ κομμάτι και τὸ άλλο πού ακολουθᾶ, τὰ ξεχωρίζει σαιξπηρικό μεγαλειό. ‘Ο ποιητής δέν τολμᾶ νά καταδικάση, ούτε νά συχωρέση, τή γυναίκα πού σκότωσε τὸ νικηφόρο Φωκᾶ και πού γέννησε τὸ νικηφόρο Βασίλειο.

‘Ο τρίτος Λόγος, ποιητικοιστορικό μάθημα. Και μαζί: μάθημα γεωγραφίας, και κατάλογος τῶν τρωαν πολιτειῶν τοῦ κόσμου στὸν ἔχτον αἰώνα....

‘Ο τέταρτος Λόγος, από τούς ωραιότερους. Οί θριαμβευτές τοῦ Βασιλείου στρατοί περνᾶνε μπρὸς στὸν άναγνώστη σὰ σ’ επιθεώρηση. Τὰ ζένα και τὰ παράξενα ὀνόματα στριμώνονται και συμπλέκονται με σάλαγο μεγαλόπρεπο. Οί περιγραφές τῶν δπλων τῶν Ἑλλήνων και τῶν δπλων τῶν βαρβάρων και τῶν πολεμικῶν μηχανῶν γενᾶνε μιάν έντύπωση πολὺ μεγάλη, μᾶ, πρέπει νά τὸ πούμε, και ζαλλίζουν κάπως. Θυμίζουνε τή *Σαλαμπῶ*, (1) ἐπικώτερη. ‘Ο λαμπερός και θορυβώδικος στρατός ετοιμάζεται νά τραβήξῃ γιὰ τήν Ἄθήνα, γιὰ νά πληρωθῇ ή εὐχή τοῦ βασιλιά.

Τὸ τραγούδι τοῦτο αρχίζει και τελειώνει με δυὸ λυρικά κομμάτια: τὸ πρῶτο είναι εἶδος ὕμνου στοῦ *ὕμνο πῶθ*, ὕμνος πού θά μπορούσε κανείς νά τοῦ κατηγορήση κάποια πεζότητα (un peu de vulgarité) : τὸ δεύτερο, θρησκευτικός ὕμνος πρὸς τήν Παναγιά....

Τὸ ταξίδι αρχίζει: από τὸν πέμπτο Λόγο. ‘Ο Παλαμάς προλογίζει από μιάν ἐπικήρηση πρὸς τήν Ἑλλάδα....

‘Ο ἔβδομος Λόγος αρχίζει από ἕναν ὕμνο πρὸς τήν Ἄττική: οἱ καθεαυτὸ ἔμορφιές της, φῶς, διάφανος ἀέρας, χοροὶ λόφων κυματιστῶν, ἔξοχα παρασταινόνται....

Στὸν ὄγδοο Λόγο ὁ Παλαμάς ξανακάνει τὸ θάνατο τῶν Θεῶν (2). Ἡ άντιπαράσταση τῶν δυὸ θρη-

σκειῶν, τῶν δυὸ πολιτισμῶν, ἔθνικοῦ και χριστιανικοῦ, είναι μιὰ μεγάλη ποίηση.

Στὸν ἕνατο Λόγο αρχίζει ὁ μακρὸς μονόλογος τοῦ Βασιλείου πρὸς τήν Ἄθηνιώτισσα: περήφανη ἔσομολόγηση πού τήν κόβει: ἔπο καιρὸ σὲ καιρὸ μιὰ ταπεινή δέηση. Δείχνεται δλάκερη σὰ λόγια τοῦτα ή ψυχὴ τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα. ‘Ο μακρὸς αὐτὸς μονόλογος ἐξακολουθεῖ και σὸ δέκατο Λόγο, ἔπου ὁ Βασίλειος ἐκθέτει κάτι σὰν εἶδος φιλοσοφικό σύστημα. Βρίσκοντ’ εκεί ἀξιοθάμαστοι στίχοι γιὰ τή γυναίκα, πού πρέπει νά τήν άποφεύγῃ ὁ ἥρωας, γιὰ τούς σοφιστές, γιὰ τούς σκολαστικούς. Έπειτα θυμᾶται τήν άνταρσία τοῦ Φωκᾶ και τή συμπλοκή πού ἔπεσε ὁ αντίπαλός του, ὄχι κάτω από τὰ δικά του χτυπήματα, μᾶ κάτω από τὰ χτυπήματα τῆς Ἄειπάρθνης, πού τὸ κόμισμά της τὸ φέρνει μαζί του ὁ Βασίλειος. Και με τήν έντύπωση πού τοῦ προξένησε τὸ θᾶμα τοῦτο, ἔδηγει τώρα τὸ στρατό του στήν Ἄθήνα, γιὰ νά προσπέση στήν Παναγιά πού τῆς είναι πιστός, και πού γιὰ τή δόξα της τή χαιρετίζει μ’ ἕνα πλῆθος ὀνόματα, πού περιεργότατη έντύπωση ἀφίνου.

‘Ο έντέκατος Λόγος, ἀποκαλυπτικός. Ένας ἄγγελος φανερώνει στὸν αὐτοκράτορα τούς μελλόμενους αἰῶνες, τίς σταυροφορίες, τὸ σχηματισμὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔθνῶν. Κ’ ὕστερ’ από ἀφαιρεμένες και σκοτεινές παρατήρησες ἀπάνω στὸν πανεθνισμό, ρίχνει πάλι τή ματιὰ πρὸς τήν ἑλληνική πατρίδα, κ’ ἐμπιστεύεται στή θεία καλοσύνη....

‘Ο κ. Roussel καταλήγει τήν κριτική του ὡς ἑξῆς :

«Ἡ ἄχαρη ἀνάλυσή μου δὲ δίνει καμὴν ιδέα τῆς ποίησης τοῦ Παλαμά. Μιὰ μετάφραση, και πολὺ καλή, θά εἴτανε λιγώτερο ἱκανή νά μᾶς κάμῃ νά ἀσανθοῦμε τήν ποίηση τοῦτη. ‘Ο Παλαμάς είναι ποιητής από τούς πιδ ἀμετάφραστους. Ποιὸς μπορεῖ νά ὑποθέσῃ πὼς τὰ λόγια τοῦτα «Les belles îles, les îles tragiques, les neuf îles solitaires» (1) ἀποτελοῦν ἕνα ωραιότατο στίχο, πού μέσα του ή λέξη *τραγικά* προσβάλλει σὸ φῶς δλόμπροστα, ἐξηγώντας, συγκεφαλαιώνοντας τὸ τραγούδι πού ακολουθᾶ. Γιατὶ ή μορφή στὸν Παλαμά, καθὼς σὲ δλους τούς μεγάλους λογοπλέχτες, σὲ δλους τούς ποιητές, είναι τόσο στενά δεμένη με τήν ἰδέα, πού φτάνει νά γγίξῃ εκεί γιὰ νά σωριαστῇ τὸ ποιητικό χτίριο.

Τὸ λεξικό τοῦ ποιητῆ πλουσιώτατο. Ἄν κάποτε

(1) Τὸ περίφημο ἐπικό μυθιστόρημα τοῦ Φλωμπέρ.

(2) ‘Ο κριτικός φαίνεται πὼς ἔννοει τὸ Λόγο τοῦ «ἀω-εκαλόγου τοῦ Γόφτου» πού ὀνομάζεται «‘Ο θάνατος τῶν Θεῶν».

(1) Στὸ καίμενο είναι :

Τὰ ὄρατα νησιᾶ, τὰ τραγικά νησιᾶ, τὰ ἐνιά ἐρμονήσια !

ὁ Παλαμᾶς πολλαπλασιάζει τὶς σπάνιες λέξεις, εἶναι πάντα γιὰ νὰ πιτύχῃ καλλιτεχνικὸ ἀποτέλεσμα. Προσέτι μεταχειρίζεται πλατιά καὶ μὲ μιὰ ἔξοχη ἐπιτυχία τὴν παραγωγή καὶ τὴ σύνθεση τῶν ὀνομάτων πρὸς λεύτερα μέσα στὰ ἑλληνικά, καθὼς καὶ στὰ γερμανικά, ἐξασφαλίζουνε στὴ γλῶσσα πηγῆς πλουτισμοῦ ἀπεριόριστος. Τὰ νέα σύνθετα εἶναι πολυάριθμα μέσα στὰ ἔργα του. Ἡ σύνταξη, ἀπλή καθὼς εἶναι, ἀπομακρύνει κάθε εἶδους σκοτεινότη καὶ κάθε φούσκωμα· ὅ,τι σημαντικώτερα χαρακτηρίζει τὴ σύνταξη τούτη εἶνε ἡ ἔλλειψη, καὶ ἡ χωρὶς ῥήματα φράση, πρὸς στέκονται τόσο καλά στὸ φυσικὸ τῆς ρωμαϊκῆς γλώσσας καὶ μῆτε τὰ παρατηρεῖς. Οἱ μεταφορὲς πληθῆες, καὶ οἱ παραβολὲς σύντομες, ζωηρές, οἱ πρὸς πολλὰς ἀμετάφραστες. Ἡ συγκρατητὴ χάρις τοῦ Παλαμᾶ εἶναι πῶς κάνει καλοὺς στίχους ἐκεῖ πρὸς δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ γίνουσι ὄρατοι στίχοι. Ἴσως θεωρηθῆ ἀπόκοτος ὁ ἔπαινος τοῦτος· γιατί σημαίνει — σωστά σωστά — πῶς ὁ Παλαμᾶς δὲ γράφει ὡς ἕνας πρωτόπαιρος, ὡς ἕνα μαθητοῦδι. Καὶ ὅμως θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πῇ μαζί μου, ἀνίσως καὶ καλά ἐκφράζομαι, πῶς τοῦ ἀξίζει ὁ ἔπαινος τοῦτος. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ἑλληγες ποιητὲς εἶνε αὐτοσκεδιαστές· οἱ ὁμορφίε τους εἶναι ἀστραπές· ἀπὸ τὰ ἔργα τους λείπει παρουσιαστικὸ, γιατί τοὺς λείπει δούλεμα. Ἐξεναντίας, δουλεμένα καὶ καλοσυνειδητά τὰ ἔργα τοῦ Παλαμᾶ ἔχουσι ἀσύγκριτο παρουσιαστικὸ. Ὅ,τι λέμε στίχο καθ'αυτὸ εἶναι ἀνώτερος ἀκόμα ἀπὸ τὸ ὕφος. Ὁ ρυθμὸς ταιριάζει συχνότατα μὲ τὴν ἰδέα. Ἄλλοῦ καὶ ἀργότερα θὰ ξηγήσω πῶς ὁ στίχος τῆς Φλογέρας τοῦ Βασιλιᾶ δὲν εἶναι ἀκόμα τέλειος, πῶς τοῦ λείπει εὐλυγισιά, ποικιλία, καὶ πολλὰ ἐκφραστικὰ μέσα. Μὰ στὰ χέρια τοῦ μεγάλου μετρικοῦ πρὸς καλά γνώρισε νὰ τὸν ἐξαρθρώσῃ, καὶ τώρα λαμπρὰ μᾶς δείχνει κατορθώματα. Ὁ Παλαμᾶς εἶναι κύριος ἀπάνω στὰ μέτρα του, στὶς τομὲς του, σὲ ὅλη τούτη τὴ σφῆ καὶ τὴν περίπλοκη μηχανή, πρὸς τὴν κανονίζει καὶ τὴν ἐτοιμάζει (ψυχόρμητα, καθὼς πρέπει) μὲ μεγάλη δεξιότητα.

Καὶ ὁ στίχος μέρα μὲ τὴ μέρα λεπτότερα συναρμωμένος, μᾶς ὑπόσχεται καινούργια ἀριστουργήματα».

Ὁ φωτισμὸς, λογιώτατος, δὲν κρέμεται ἀπὸ τούτην ἡ ἐπιείνη τὴ γλῶσσα· χρειάζεται ἀπὸ μιὰ σὲ κάθε γένος γιὰ νὰ γροικιέται, καὶ ἀπὸ τὸ μέσο τὸ χάρις ἡ προνοητικὴ σοφία τοῦ πλάστη σ' ὅλες τὶς φυλὰς τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ βοηθοῦνται στὶς λογιστὲς των καὶ πολυάριθμες χρεῖες.

ΒΗΛΛΑΡΑΣ

Ο ΚΟΥΜΠΑΡΟΣ

Βρισκόμουνά τότες σὲ μιὰν ἐπαρχιακὴ πόλη. Ἀπὸ μιὰ βδομάδα πρωτίτερα ἕνας γνωστός μου κύριος μὲ εἶχε καλέσει νὰ πάμε σ' ἕνα κοντινὸ χωριό, πρὸς θὰ στεφάνωνε τὸ γιὸ τοῦ πάρεδρου. Ἐπαιρνε μιὰ τσοπανοπούλα πρὸς τ' ἀδέρφια τῆς πηγυμένα ἀπὸ χρόνια στὴν Ἀμερικὴ τῆς στείλανε ἀρκετὴ προίκα, γιὰ νὰ μπεῖ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα νοικοκυρόσπιτα τοῦ δήμου. Τὸ πῶς εἶχα γνωριστῆ μὲ τὸν κουμπάρο εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς ἱστορήσω ἐδῶ. Ὡστόσο ἀξίζει νὰ σᾶς πῶ δυὸ λόγια γιὰ δάφτονε. Εἴτανε νέος νέος, ἴσαμε τριάντα χρονῶν. Ὁ πατέρας του, λίγα χρόνια πεθαμένος τώρα, ἔκανε ἐκεῖ τὸν μπακάλη καὶ εἶχε καλὴ κατάσταση καὶ ἐχτίμησι στὸν τόπο, πρὸς τὸν βγάζανε καὶ δημοτικὸ σύμβουλο ταχυτικά, ὅπως μοῦ εἶχανε πεῖ. Ὅταν πέθανε τοῦ ἄφισε καλὴ περιουσία. Ἀφτὸς, πρὸς μόλις τότες εἶχε παρμένο καὶ τὸ δίπλωμα τοῦ δικηγόρου, προτίμησε τὸ ἔμπόριο παρατώντας μιὰ γιὰ πάντα τὴν ἐπιστήμη, καὶ ἐξακολούθησε τὶς δουλιές. Σιγὰ σιγὰ ὅμως ἄφισε τὴν μπακαλικὴ καὶ ἐγύρισε τὸ ἔμπόριο στὴν ἐξαγωγή τῶν διάφορων προϊόντων τῆς ἐπαρχίας στὸ ἐξωτερικὸ, μπουρεῖ γιατί τοῦ φάνηκε πρὸς συμφερτικὸ, μπουρεῖ καὶ γιατί δὲν ἔβρισκε τόσο ἐβγενικὸ νὰ κραταίει ἀφτὸς μπακάλικος, πρὸς ἔκανε καὶ τὸν ἀριστοκράτη στὴ στενὴ ἐκείνη κοινωνία. Ἔτσι, ὅπως τουλάχιστον λεγότανε στὸν τόπο, πρὸς ἡ κουρκουσουριά ἔδινε καὶ ἔπαιρνε, ἔβρισκε ἐφκαιρία νὰ κλέβει τοὺς χωριάτες στὰ ζύγια καὶ τοὺς λογαριασμοὺς, ἀγοράζοντας τὰ κόπια τους, ὅπως ὁ πατέρας του μιὰ φορὰ τοὺς ἔκλεβε πουλώντας τους τὰ εἶδη τῆς ἀνάγκης. Τούτο ὅμως δὲν ἀμπόδιζε, ὅπως τ'ὄβλεπα καὶ ἐγώ, νὰ τοῦ κουβαλάνε κάθε χρόνον τὶς σοδιές τους, σταφίδες καὶ λάδια, στὶς ἀποθήκες του. Ἀκόμα τὸ νοιώθανε γιὰ ὑποχρέωση, νὰ τὸν ρωτάνε στὶς ἐκλογὲς ποιὸν ἔπρεπε νὰ ψηφίσουνε. Σὲ μιὰ τέτια περίστασι, πρὸς ἔτυχα ἐκεῖ, πολλὰς φορὲς βρισκόμενος στὸ γραφεῖο του ἄκουσα νὰ τοῦ λένε·

— Ἐ! ἀφεντικὸ — καὶ ἔτσι τότε λέγανε ὅλοι ὅσοι δὲν τὸν εἶχανε κουμπάρο — τί θὰ κάνουμε μεις;

Εἶν' ἀλήθεια ὅμως, πῶς τοὺς ἔκανε καὶ ἀφτὸς τὶς ἐφκολιές τους. Τοὺς βοηθοῦσε στὶς οικονομικὲς τους στεναχώριες δίνοντάς τους μικρὰ ποσὰ δανεικά, πρὸς τὰ κρατοῦσε στὴ σοδιά. Βέβαια δὲ ζημιωνότανε ἀπὸ τοῦτο, ἀφου ἔπαιρνε τὸν τόκο του ξεχωριστὰ ἀπὸ τὰ πεσέσια πρὸς τοῦ φέρνανε οἱ χωριάτες ὀλοχρονικῆς. Πολλὰς φορὲς μάλιστα τύχαινε νὰ τραβάνε ἀρκετὰ μπροστά, ὥστε ἅμα λογαριαζόσαντε νὰ μὴ μένει σκεδὸν τίποτα γιὰ νὰ πάρουνε καὶ νὰ

φεύγουνε μοναχὰ μὲ λίγα σκαρμούτσα γαζέτες στὸ ταγάρι λέγοντας πάντα.

— Καὶ τοῦ χρόνου ἀφεντικό. Μπερκέτι στὸ Θεό.

Ἄφτος ἐφρόντιζε ἀκόμα καὶ γιὰ τὶς διάφορες ἀνακατοσοῦρες τοὺς πού συχνὰ βρισκόσαντε μὲ τὰ δικαστήρια, εἶτε γιὰ καβγάδες εἶτε γιὰ ζημιές πού κάνανε ἀναμεταξύ τους, πότε μὲ τὴν πολιτικὴ καὶ πότε ἀπειτείας μὲ τοὺς δικαστές, πού γιὰ τοῦτο πᾶσαιζε νὰ τοὺς ἔχει πάντα γνώριμους καὶ φίλους.

Τὴν Κυριακὴ—ἀρχὲς τοῦ Νοέβρη— μπήκαμε στ' ἄμαξι κατὰ τὶς δέκα τὸ πρωὶ γιὰ νὰ πάμε στὸ χωριό. Ξαπλωθήκαμε κ' οἱ δυὸ τεμπέλικα μέσα, ἐνῶ μπροστά, δίπλα στὸν ἄμαξά, κάθησε τὸ παιδί τοῦ μαγαζιού τοῦ κρατώντας στὰ γόνατα σ' ἓνα δίσκο σκεπασμένο μὲ τριανταφυλλὶ τοῦλι τὰ στέφανα, τὰ κεριά, λίγα κουφέτα κ' ἓνα φόρεμα πού τὸ εἶχαμε ἀγοράσει μαζί ἀποβραδὶς, δεκάξη δραχμὲς γιὰ χάρη τῆς νύφης. Τὸν εἶχα ἀκούσει μάλιστα νὰ λέει γιὰ δάφτο σὰ φέβγαμε στὸ παιδί:

— Ἄκουσε 'δῶ! Ἄ σὲ ρωτήσουν ἐκεῖ πού θὰ πάμε πόσο πήραμε τὸ φόρεμα, νὰ εἰπείς σαράντα ὀχτῶ δραχμὲς. Τ' ἄκουσες;

Ἄμα βγήκαμε ἀπὸ τὴν πόλη πήραμε ἓνα δρόμο πού ἔσκιζε τὸ στενόμακρο κάμπο τὸν ἀπλωμένο ἀπὸ τὴ θάλασσα ὡς τοὺς γυμνοὺς λόφους πού βρισκόσαντε δεξιά μας. Ὁ οὐρανὸς εἶτανε σκεπασμένος ὅλος ἀπὸ σύγνεφα καὶ μόλις μπορούσε κανεὶς νὰ διακρίνει ἀνάμεσά τους, σ' ἓνα ἄτονο φωτεινὸ σημεῖο, τὸν ἥλιο. Ὁ μονότονος χρωματισμὸς τοῦ γυμνοῦ ἀπὸ κάθε δέντρο κάμπου, καταπράσινου ἀπὸ τὰ σπαρτὰ πού εἶχανε ἀξήνει ἀρκετὰ πιά, καὶ πέρα σὰ μιὰ συνέχεια τὰ θολιασμένα νερὰ τοῦ κόρφου ἀπὸ τὴν κατεβασιὰ τῆς περασμένης μέρας, μαζί μὲ τὴν πνιχτικὴ ἡσυχία πού βασιλεβε γύρω, γενοῦσανε κάπιο αἶστημα μελαχολίας. Κάπου-κάπου κανένα κοράκι σηκωνότανε κρώζοντας καὶ μὲ τὸ βαρὺ χαμηλό του πέταγμα ξανάπεφτε στὰ γενήματα καὶ χανότανε. Προχωρήσαμε ἀρκετὸ δρόμο ἀμίλητοι κἀπνίζοντας καὶ μὲ τὸ βλέμμα ἀφισμένο ἀόριστα στὰ γύρω. Δὲν ξέρω πῶς ἄρχισα νὰ στενοχωριέμαι καὶ νὰ μετανιώνω, γιὰτὶ δὲν προτίμησα νὰ πάω μὲ μερικὸς φίλους μου, πού εἶχαν ἐτοιμάσει μιᾶν ἐκδρομὴ ἐκείνη τὴ μέρα. Καὶ δὲν τὸ ἔκαμα, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά γιὰτὶ μ' εἶχε σταβρώσει ὁ κύριος ἀφτὸς νὰ τὸν συντροφέω κ' ἔπειτα γιὰτὶ ἤθελα νὰ ἰδῶ ἓνα γάμο χωριάτικο. Σὲ λίγο ὁμως μοῦ ἔπιασε τὴν κουβέντα. Μοῦ ἔλεγε διάφορα γιὰ τὶς δουλιές του καὶ γιὰ τὶς κουμπαριές πού ἔκανε στὰ χωριά—κ' εἶχε ἓνα σωρὸ—καὶ πού τοῦ στοιχίζανε ὄχι λίγα, ἀλλὰ πάλι δὲν μπορούσε νὰ κάμει κὶ ἀλλοιώτικα, γιὰτὶ ἔτσι μονάχα τοὺς ἔπιανε ταχτικὸς πελάτες.

— Ἐγνοια σου, ἀπὸ τὴ ράχη τοὺς θὰ βγοῦνε μεθᾶβριο, μοῦ εἶπε χαμογελώντας ἓνα παράξενο ἄχαρο κὶ ἀντιπαθητικὸ χαμόγελο, πού σπάνια φαινότανε στὸ πρόσωπό του κ' ἐμοιαζε σὰ μορφασμὸς.

Ἔτσι μὲ τὴν κουβέντα πέρασε ἡ ὥρα μας ὡς πού φτάσαμε στὸ χωριό.

Ἐκεῖ στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ πού πήγαμε, ἓνα χαμηλὸ σπιτάκι στὴν πλατεία τῆς ἐκκλησιᾶς, μᾶς δέχτηκε ἀπὸ τὸ δρόμο μαζί μὲ τὸν πατέρα του. Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε ἡ ἡλικία τοῦ γαμπροῦ πού δὲ θὰ περνοῦσε τὰ δέκα ὀχτῶ χρόνια. Τὸ πρόσωπό του εἶτανε πλημυρισμένο ἀπὸ χαρὰ. Τὰ μάτια του λάμπανε καὶ στὸ στόμα του διακρινότανε ἓνα ἀτέλειωτο χαμόγελο σὰ μικροῦ παιδιοῦ ἐφαριστημένου. Στὴν πόρτα περιμένανε ἡ μάννα του κ' ἡ ἀδερφή του, μιὰ χωριατοπούλα ἀσκημοντυμένη μὲ μεγάλα χαρακτηριστικά, χοντρή μέση καὶ ξεπεταμένη κοιλιά. Μᾶς μπάσανε σ' ἓνα μεγάλο δωμάτιο ἀπάτωτο κὶ ἀταβάνωτο πού χρησίμεβε γιὰ σάλα. Ἐνας ξύλινος καναπές, πεντ'—ἕξι καρέκλες, ἓνα τραπέζι μ' ἓνα μικρὸ καθρέφτη ἀπάνω, δυὸ τρία μεγάλα μπαούλα μὲ τσίτινα χρωματιστὰ σκεπάσματα, μιὰ φωτογραφία κάπιου συγγενῆ ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, δυὸ τρεῖς εἰκόνες ἀπὸ ἐκείνες πού βλέπει κανεὶς στὶς ταβέρνες καὶ μιὰ ἐνὸς πολιτεβόμενου τοῦ τόπου, εἶσανε τὸ ἔπιπλα. Τὰ ξύσματα πού φαινότανε χάμου, ἀπάνω στὸ χῶμα ἀπὸ τὴ σαρωματιά, τὰ ἄσπρα καθαρὰ σκεπάσματα τοῦ καναπέ καὶ τοῦ τραπέζιου, μιὰ γενικὴ τάξη πού παρατηροῦσε κανεὶς ἐκεῖ μέσα σ' ὅλα, μαρτυροῦσανε πῶς εἶχε δοθεῖ μεγάλη φροντίδα γιὰ τὸ συγγύριμα.

Ἴσαμε πού νὰ πάροουμε γλυκὸ καὶ νὰ ἐφηθηοῦμε, μαζεφτήκανε ἀρκετοὶ χωριάτες, φίλοι καὶ συγγενῆδες τοῦ γαμπροῦ. Καθῆσανε ἄλλοι στὶς καρέκλες ἄλλοι στὰ μπαούλα καὶ κἰμπόσοι στεκόσαντε ὀρθοί. Ὁ κουμπάρος τοὺς ἔπιασε μιὰ συζήτηση γιὰ τὶς σταφίδες πού εἶσανε φοβερὰ ξεπεσμένες τότες. Δὲν εἶξερα ἀπὸ τέτια, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ὕφος τῆς κουβέντας του καταλάβαινα, πῶς τοὺς ἔλεγε τὰ πρᾶματα ὑπερβολικὰ καὶ μεγαλωμένα. Κλαιγότανε πῶς οἱ ἐμπόροι ἐκείνη τὴ χρονιά θὰ ζημιώνανε καὶ θὰ καταστρεφόσαντε, κὶ ἀφτὸ δὲν εἶτανε καλὸ γιὰ τὸν τόπο.

— Ἔτσι εἶναι! Ἔσεῖς πρέπει νὰ βγάνετε, γιὰτὶ ἄμα ἔχετε σεῖς, ἔχουμε κ' ἐμεῖς, εἶπε ἓνας χωριάτης πού ὀρθὸς στὴ μέση τῆς κάμερας κὶ ἀκκουμπισμένος στὸ ραβδί του παρακολουθοῦσε προσεχτικὰ τὴ συζήτηση.

Μὲ τὴν κουβέντα σιγὰ σιγὰ πέρασε ἡ ὥρα κ' ἤρθε μεσημέρι. Τότες καθίσαμε καὶ φάγαμε πεντ'—ἕξη ὄλοι ὄλοι, ἐνῶ ὁ γαμπρὸς κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ τό-

που υπερετοῦσε. Ἀπὸ τὶς γυναικες δὲ φάνηκε καμιά σ' ὄλο τὸ διάστημα καὶ μοναχὰ στὸ τέλος καλέσανε τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς δώσανε ἕνα κομάτι γάλο, πού τὸ ἔφαγε ὀρθή μ' ἕναν παράξενο τρόπο κρατώντας τὰ χεῖλια ἀνοιχτὰ ὥστε νὰ φαίνονται τὰ δόντια τῆς. Ἐπειτα σφούγγιξε τὸ στόμα τῆς μὲ τὸ χέρι, ἔπῃρε ἕνα ποτήρι κρασί ἀπὸ τὸ τραπέζι, τὸ τσούγκρισε μὲ ὄλους πού τῆς λέγανε νὰ ζήσουνε τὰ παιδιά τῆς, ξανασφούγγιξε τὸ στόμα μὲ τὸ χέρι καὶ γύρισε κ' ἔφυγε.

Κατὰ τὶς δυὸ τ' ἀπομυήμερο φύγαμε γιὰ νὰ πάμε στὸ χωριὸ τῆς νύφης πού θὰ γινότανε τὸ στεφάνωμα, νὰ τὴν πάρουμε. Ὁ κουμπάρος ἐμπῆκε στὸ πρῶτο ἀμάξι μὲ τὸ γαμπρό, τὸν πατέρα του καὶ τὸν παπᾶ. Ἐγὼ ἔτυχα σ' ἕνα ἄλλο μὲ μιὰ ξαδέρφη τοῦ γαμπροῦ. Εἴτανε μοδιστροῦλα στὸ χωριό, καὶ σ' ὄλο τὸ δρόμο προσπαθοῦσε νὰ μοῦ δείξει τὶς γνώσεις τῆς καὶ τὶς Ἑλληνισοῦρες τῆς, ἀποχτημένες στὸ λίγον καιρὸ πού εἶχε μείνει στὴν πόλη μαθήτρια.

Σὰν πήγαμε στὸ σπίτι τῆς νύφης, ἕνα τσοπανόσπιτο πού οἱ ἀσβετωμένοι τοῖχοι του εἶχανε μαβρίσει ἀπὸ τὴν καπνιά, ἕνας καλογερόπαπας ἀναμαλιάρης καὶ κακοντυμένος ἄρχισε νὰ διαβάξει τὴν ἀκολουθία χαμογελώντας πρὸς τοὺς χωριάτες πού περνοῦσαν ἀπὸ μπροστά του, γιὰ νὰ φιλήσουνε τὰ στέφανα, καὶ ρίχνανε δεκάρες στὸ δίσκο. Ὁ γαμπρός μὲ τὴ νύφη στεκόσαντε μπροστὰ κρατώντας ἀναμένα κεριά. Ὁ κουμπάρος εἴτανε δίπλα τους κ' εἶχε πάρει ἕνα ὕφος σοβαρὸ κ' ἐπίσημο.

Καθὼς τὸ σπίτι εἴτανε χαμηλό, σκοτεινὸ καὶ γιομάτο μέσα, στανοχωρήθηκα κ' ἐβγήκα ὄξω στὴν ἀβλὴ νὰ πάρω ἀέρα. Ἐκεῖ ἕνας κύκλος εἴτανε σκηματισμένος ἀπὸ τὸν πάρεδρο, καὶ μεσίτῃ τοῦ κουμπάρου στὸ χωριό, ἕνα γιατρὸ καὶ δυὸ τρεῖς ἄλλους χωριάτες. Μιλοῦσανε ἄλλοι Ρωμαίικα καὶ ἄλλοι Ἀρβονίτικα γιὰ τὴ μελετούμενη τότες κατάργηση τῶν δήμων, πού ἕνας ἀπὸ δάφτους εἴτανε καὶ ὁ δικός τους. Μὲ συστήσανε στὸ γιατρὸ πού βλέποντάς με πολιτισμένο ἄρχισε νὰ μοῦ κουβεντιάζει σὲ καθαρέβουσα, κομπιάζοντας καὶ κοπιάζοντας νὰ τὰ βγάλει πέρα. Ἐπειτα ἦρθε κ' ἕνας ἄλλος χωριάτης γέρος μὲ ἄσπρη ὑστραφιερὴ φουστάνελα κ' ἔπῃρε μέρος ἀμέσως στὴ συζήτηση φωνάζοντας ἐναντίο τῆς κυβέρνησης, πού μὲ τὴν κατάργηση ἀφτὴ κατάστρεψε τὸ γαμπρό του δήμαρχο τοῦ τόπου. Κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἕνα παιδάκι κτρινιασμένο καὶ ἀρρωστιάρικο, παραφουσκωμένο ἀπὸ ρούχα, τὸ παιδί τοῦ δήμαρχου.

— Ἐτοῦτον, θὰ τὸν κάνουμε δήμαρχο στὴ χώρα, εἶπε ὁ γιατρὸς χαϊδέβοντας τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, ἐνῶ ἐκεῖνο τρομαγμένο προσπαθοῦσε νὰ κρυφτεῖ πίσω ἀπὸ τὸν παποῦ του.

— Ὅχι! εἶπε ὁ παποῦς. Θὰ τὸν κάμω δεσπότη, νὰ λέει καμιά φορὰ Θεὸς σχωρέσ' τὸν κακομοίρη τὸν παποῦ.

— Ὁραῖα, ὄραῖα. Καλῆτερα δεσπότη, φωνάζανε γύρω οἱ χωριάτες.

Παρέκει αἱ μουσικοὶ μὲ τὰ καθίσματα ἀκουπισμένα στὴ μάντρα βαρούσαν ἕνα χορὸ. Δυὸ γυναῖκες καὶ δυὸ ἄντρες χορέβανε στὴ μέση τῆς ἀβλῆς. Ὁ ἕνας εἴτανε νέος κίτρινος καὶ ἀδύνατος υπερβολικά. Τὰ χοντρά παπούτσια του, μιὰ μεγάλη ἐπίχρηση ἀλυσίδα στὸ γιλέκο κ' ἕνα δόντι χρυσὸ μπροστὰ δείχνανε πὼς εἴτανε νιοφερμένος ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ. Χόρεβε κοιτάζοντας προσεχτικὰ τὰ πόδια του. Ἐπειτα ἔβγαλε ἀπὸ τὴν πίσω τσέπη τοῦ παντελονιοῦ του ἕνα μπιστόλι μὲ ἄσπρο κοντάκι καὶ πυροβόλησε.

— Νὰ μοῦ ζήσεις, ξάδερφε, νὰ μοῦ ζήσεις, φώναξε ἕνας ἀπὸ τὴν παρέα μῆς.

— Νὰ τὸν προσέχετε τὸ Γιώργη, τοῦ λέει ὁ γιατρός. Κ' ἔπειτα γυρίζοντας σ' ἐμένα πρόστεσε·

— Ἐέβρετε αὐτοὶ οἱ ἔξ Ἀμερικῆς ἐπιστρέφοντες μᾶς φέρουν διαφόρους νόσους.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη τέλειωσε τὸ στεφάνωμα καὶ ὁ κόσμος χύθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἡ νύφη προχωροῦσε δακρυσμένη μπροστὰ μὲ τὸ γαμπρό καὶ μὲ τὸν κουμπάρο. Ἀπὸ πίσω κλαίγοντας ἐρχότανε ἡ μάνα τῆς. Ἐπήγαμε πεζοὶ ὡς τ' ἀλώνια πού μᾶς περιμένανε τ' ἀμάξια, μπήκαμε καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὸ χωριό. Ἐγὼ ἔτυχα πάλι στὸ ἴδιο ἀμάξι μὲ τὴν μοδιστροῦλα.

— Σᾶς ἄρεσε, κύριε, ὁ γάμος; μοῦ εἶπε.

— Ὁραῖος, πολὺ ὄραῖος, ἀπάντησα.

— Εἶδες ἐκεῖ ἡ παλιοτσοπάννα! τῆς ἀξίζε τέτιος γάμος; εἶπε ἡ μάνα τῆς πού καθότανε δίπλα τῆς. Ἀρχίσανε μιὰ κουβέντα γιὰ τὴ νύφη καὶ παρατήρησα πὼς μιλοῦσανε σὰ νὰ εἶχανε καμιά προηγούμενη ἔχρητα μὲ δάφτη.

— Εἶναι πού τὴν ἐντυσα ἐγὼ καὶ τὴν ἐσουστάρισα λιγάκι, εἶπε ἡ μοδιστροῦλα, ἀλλοιώτικα εἴτανε γιὰ γέλια. Καὶ γυρίζοντας πρὸς ἐμένα πρόστεσε·

— Τὴν ἐντυσα καλά, κύριε; ἐνῶ μ' ἕνα κίνημα φιλαρσεκείας ἔβαλε τὸ χέρι τῆς μπροστὰ στὰ μάτια, γιὰ τὴ θαμπώνανε οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, πού καθὼς εἶχε ξαστερώσει πιά, λαμπρὸς ἔγερνε στὸ βασιλεμά του. Καὶ τ' ἀμάξια προχωροῦσανε στὸ χωριό, ἐνῶ ἕνα μπουλουὶνι παιδιὰ ξυπόλυτα καὶ ξεοκουφάτα μὲ μακριὲς ποδιὲς ἀκλουθοῦσανε λαχανιασμένα σ' ὄλο τὸ δρόμο πλατσαγίζοντας μέσα στὰ νερὰ καὶ στὶς λάσπες.

Ἄμα φτάσαμε στὸ χωριό, ἀφοῦ ἐμπῆκε πρῶτα ἡ νύφη μέσα στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ σπάζοντας ἕνα ρόϊδο στὴν πόρτα σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο τοῦ τόπου,

στήθηκε χορός στην πλατεία. Ἐγώ, ὁ κουμπάρος καὶ καμπόσοι ἄλλοι, ἀφοῦ σταθήκαμε λίγο ἐκεῖ, πήγαμε στὸ μαγαζὶ ἐνὸς χωριάτη, πού μᾶς κάλεσε νὰ μᾶς κερᾶσει λίγο παλιὸ κρασί. Ἐκεῖ ἕνας ἀπὸ δᾶφτους ἔπιασε τὴν κουβέντα μὲ τὸν κουμπάρο λέγοντάς του νὰ παντρεφτεῖ.

— Δὲ βαριέσαι, ἀδερφέ! Ποιὰ μὲ παίρνει ἐμένα; τοῦ ἀπάντησε.

— Ἄσ' τα ἀφτά, τοῦ λέει ὁ χωριάτης. Ἄμα θέλεις ἐσὸν βρίσκεις καὶ κορίτσι καὶ παραδες.

— Ἄμδὲ! Τὰ ὄμορφα κορίτσια μὲ τοὺς παραδες δὲν παίρνουνε παλιοεμπόρους, εἶπε ὁ κουμπάρος χαμογελώντας εἰρωνικά. Παίρνουνε γαλονάδες ἢ δικαστές, πού στέκονται ὀλημερίς μὲ τὸ γάντι. Ἄν ἔμενα κ' ἐγὼ στὴν ἐπιστήμη μου, ἄλλαζε τὸ πρᾶμα. Ἄλλὰ ἔλα πάλι, σὺν πέθανε ὁ γέρος, πὼς νὰ τοὺς ἄφωνα τοὺς κουμπάρους. Ἔτσι σᾶς τὸ λέω, παιδιὰ, μὰ τὴν πικρῖλα του, εἶπε βγάζοντας τὸ τσιγάρο ἀπὸ τὸ στόμα καὶ δείχνοντάς τους το, μοῦ φαίνεστε σὺν αἷμα μου, σὺν ἀδέρφια μου. Ἄγκαλὰ τὰ περσότερα παιδιὰ στὸ χωριὸ τᾶχει βαφτισμένα ὁ μακαρίτης. Δὲν εἴμαστε λοιπὸν σὺν ἀδέρφια καὶ καλῆτερα;

— Βέβαια, βέβαια, ἔτσι εἶναι, εἶπε ἕνας. Ἐσὺ εἶσαι τ' ἀποκούμπι μας. Γι' ἀφτὸ καὶ μεῖς θὰ πεθάνουμε στὸ σπῖτι σας.

— Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω. Κ' ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ καὶ σᾶς ἔχτιμῶ καὶ τὸ σπῖτι μου θὰ εἶναι μέρα καὶ νύχτα ἀνοιχτὸ γιὰ σᾶς, ἀπάντησε ὁ κουμπάρος μὲ μιὰ φωνὴ πού ἔδειχνε κάποιον ἐνθουσιασμό.

Ἔπειτα ἡ συζήτηση ἐγύρισε στὰ πολιτικά.

— Ἄ βάλω ἐγὼ γιὰ δήμαρχος θὰ μὲ βγάλτε; εἶπε.

— Ἄκοῦς; Νὰ βάλεις καὶ νὰ ἴδεις τί θὰ εἰποῦν χωριά, φώναξε ἕνας, ἐνῶ ὅλοι οἱ χωριάτες σηκώθηκαν ὀρθοί.

— Νὰ βάλεις νὰ τοὺς τρίψουμε τὰ μούτρα τῶν παλιολιμοκοντόρων, εἶπε ἕνας ἄλλος, θέλοντας μὲ τὴ λέξη λιμοκοντόρος νὰ εἰπεῖ ἀριστοκράτης κ' ἐννοώντας τὸ δήμαρχο στὴν πόλη πού εἶταν ἕνας πλούσιος γιατρός βγαλμένος μὲ τὰ χρήματά του πού ξόδεψε στὶς ἐκλογές.

Εἶχε βραδιάσει καλὰ πὰ ὅταν ἦρθε ἕνα παιδιὸ νὰ μᾶς καλέσει νὰ πάμε στὸ σπῖτι τοῦ γαμπροῦ πού εἶσαντε ὅλα ἔτοιμα νὰ δειπνήσουμε.

Στὸ τραπέζι καθίσαμε καμιὰ σαρανταριά νομάτοι. Τὸ δειπνο εἶτανε πλούσιο ἀπὸ ψητὰ ἀρνιά καὶ γάλους. Σ' ὄλο τὸ διάστημα τὸ μάβρο γλυκὸ κρασί χυνότανε ἀδιάκοπα στὰ ποτήρια πού κάθε στιγμή ἀδιαζόσαντε «εἰς ὑγίαν τῶν νεονύμφων», ἀκουγόμενο στὰ στόματα τῶν χωρικῶν σὺν κάτι «σὶν γίαν τῶν νεονύμφων». Ὁ κουμπάρος πού καθότανε δίπλα μου σκύβει καὶ μοῦ λέει σὲ μιὰ στιγμή·

— Πρέπει νὰ τοὺς κάμω μιὰ πρόποση. Τί νὰ τοὺς εἰπῶ;

— Ζέρω κ' ἐγὼ; Ὅ,τι θέλεις, τοῦ ἀπάντησα. Πῆς κάτι γιὰ τοὺς νιόπαντρους, γιὰ τὸ χωριό, γιὰ ὅ,τι θέλεις.

Ἄμέσως τότε σηκώνεται ἀπάνω καὶ φωνάζει.

— Ἦσυχία, κύριοι, νὰ κάμω μιὰ πρόποση.

Ἐνας θόρυβος ἔγινε μιὰ στιγμή κ' ἔπειτα ἀπόλυτη ἠσυχία.

— Κύριοι, εἶπε. Προπίνω ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ μου Γεωργίου, μεθ' οὗ ἀμοιβαία μὲ συνδέει φιλία καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἀγαπητοῦ μου φίλου, οὗτινος γνωρίζετε πόσον ἐκτιμῶ τὸν οἶκον καὶ εὐχομαι, ὅπως ζήσωσι καὶ μακροημερεύσωσι καὶ εὐτυχίσωσι, καὶ τέλος προπίνω ὑπὲρ πάντων ὑμῶν τῶν παρακαθημένων ἐνταῦθα.

Ζήτησάωω!! ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ ὄλους, κ' οἱ μουσικοὶ ἀρχίσανε νὰ βαροῦνε τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνον. Ὅλοι στραγγίξανε τὰ ποτήρια τους κ' ἐνθουσιασμένοι τὰ κουνούσανε ρυθμικά μὲ τὴ μουσική, ἐνῶ ἄλλοι χτυπούσανε τὰ χέρια τους. Τὸ γλέντι πὰ εἶχε ἀνάψει γερά. Ἐνας συγγενὴς τοῦ γαμπροῦ ἔβγαλε τὸ μπιστόλι του κ' ἔριξε μιὰ στὸ ταβάνι. Τότες ὁ κουμπάρος γιομίζει τὸ ποτήρι του καὶ φωνάζει στὸν πατέρα τοῦ γαμπροῦ πού καθότανε στὸ κάτω μέρος τοῦ τραπέζιου·

— Μπάρμπα Νικολάκη, ἔλα νὰ τσουγκρίσουμε, νὰ σοῦ εἰπῶ νὰ ζήσουνε τὰ παιδιὰ σου.

Κι ἄμα ἐκεῖνος ζύγωσε, πρόστεσε·

— Κάτι εἶπα ἐγὼ γιὰ σένα στὸ λόγο μου, ἀλλὰ δὲν τὸ κατάλαβες. Ἐβίβα!

Ὁ γέρος μὲ τὰ μάτια ὄγρὰ φαινότανε σὰ νὰ μὴ μποροῦσε νὰ βγάλει λέξη. Χτύπησε τὸ ποτήρι του μὲ τὸν κουμπάρο καὶ τὸ ἔβαλε εὐτὺς στὸ στόμα, λὲς κ' ἤθελε νὰ πνίξει τὴ συγκίνησή του.

Καὶ ἔξακολουθήσε τὸ γλέντι. Φωνές, τραγούδια, χορός, ἕνα γενικὸ ἀναστάτωμα.

Ὁ κουμπάρος πού εἶχε πιεῖ ἀρκετὸ κ' εἶχε μπει στὸ κέφι, σκύβοντας τώρα μοῦ λέει μὲ γλώσσα μπερδεμένη.

— Δὲ βαστῶ. Θὰ τοιμπήσω τὴ νύφη.

Καὶ γέροντας πρὸς τὸ ἄλλο μέρος φώναξε τοῦ παπα·

— Παπα, δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ πῆς γιατί ἔχτιμῶ τόσο πολὺ τὸ Γιώργη; ἐνῶ μὲ τὸ χέρι του περασμένο στὴ μέση τῆς νύφης τὴ χάιδεβε καὶ τὸ πόδι του ἀκουμποῦσε ἀπάνω στὸ χοντρὸ μερὶ τῆς πού προκλητικὸ ξεχώριζε κάτω ἀπὸ τὸ νυφιάτικο μεταξωτό. Καὶ στὴ στάση ἐκείνη ἔπιασε μιὰ συζήτηση μὲ τὸν παπα παινέβοντας τὸ γαμπρό. Ἡ νύφη στεκότανε ἠσυχὴ καὶ ἀμίλητη, σὰ νὰ μὴν ἐνωθε τίποτα

ἀπ' ὅ,τι γενότανε. Κι ἀπὸ κεί τὸν ἐσήκωσε ὁ χορὸς πού εἶτανε ὁ τελεφταῖος κ' ἔπρεπε νὰ τὸν χορέψει μπροστὰ πρώτος, γιὰ νὰ φύγουμε ἔπειτα.

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα βγήκαμε ἀπὸ τὸ σπίτι. Οἱ χωριάτες δὲ μᾶς ἀφίσανε ν' ἀνεβούμε ἀμέσως στ' ἀμάξι. Μᾶς συνοδέψανε μὲ τραγούδια καὶ φωνὲς σκεδὸν ὄξω ἀπὸ τὸ χωριὸ κ' ἐκεῖ μᾶς ἀποχαιρετίσανε μὲ ζητωκραβγὲς καὶ σμπάρα.

Ζαπλωμένος στ' ἀμάξι, πὸν γλήγορο εἶχε πάρει τὸ δρόμο γιὰ τὴν πόλη, ἄκουγα τὸ σύντροφό μου νὰ μοῦ δηγᾶται διάφορες ἱστορίες, πὸν τοῦ εἶχανε συμβεῖ σὲ στεφανώματα καὶ βαπτίσιμα. Ἐγὼ δὲν εἶχα ὄρεξη νὰ τοῦ ἀπαντῶ. Εἶχα πιεῖ λίγο περισσότερο γιὰ νὰ διώξω μιὰν ἀδιαθεσίαν πὸν μὲ κρατοῦσε ἐκείνη τὴ μέρα, καὶ τὸ κρασί, πὸν τόσες φορὲς μοῦ ἔδωσε τὸ κέφι ἀνάμεσα σὲ παρῆες φίλων, μοῦ προξένησε μονάχα πονοκέφαλο.

— Σ' ἐπῆρα στὸ λαιμό μου σήμερα, μοῦ εἶπε. Σ' ἔκαμα νὰ πλήξεις μὲ τοὺς βρωμοχωριάτες. Εἶδες πῶς εἶμαστε ἀναγκασμένοι νὰ ζοῦμε; Ἄλλὰ τί νὰ κάμουμε; Εἶναι κι ἀφτοὶ χρήσιμοι κ' ἔτσι μοναχὰ τοὺς δένει κανεὶς.

Ἐπειτα σάπασε. Ἐγυρε τὸ κεφάλι στὴν κόχη τῆς ἀμαξας, καὶ καθὼς εἶτανε ζαλισμένος ἀποκοιμήθηκε.

Ἀπὸ τὸ παράθυρο ἔβλεπα τὸν οὐρανὸ σκεπασμένο μὲ μεγάλα μελανὰ σύννεφα. Οἱ ἄκρες τους εἶσαντε ἄσπρες σὰ φαρυδιὲς κορνίζες, καὶ καθὼς τὰ ἔσπρωχνε ὁ ἄνεμος, τὸ φεγγάρι λερωτὸ καὶ ἄτονο φαίνότανε σὰ νὰ γλιστροῦσε μὲ μεγάλη γληγοράδα, νὰ κρυφτεῖ πίσω τους γιὰ νὰ ξαναφανεῖ σὲ λίγο. Ἡ πόλη πέρα μακριὰ μὲ τὰ πολλὰ φῶτα τῆς εἶτανε σκεπασμένη ἀπὸ μιὰ φωτεινὴν ἀχνάδα.

ΜΕΝΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στεφ. Παρ. Ἀλεξάντρεια. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τῶν κ. κ. Στ. Πυρ. καὶ Χρ. Λογ. καθὼς καὶ τάντίτιμο γιὰ τὰ βιβλία κ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Λάμπρο Συγγεράκια, Πειραιᾶ. Τὸ τραγούδι σου μὲ τὰ συγγεράκια καὶ μὲ τὰ καϊκάκια εἶναι δουλικὰ μίμηση γνωστοῦ τραγουδιοῦ τοῦ κ. Λάμπρου Πορφύρα καὶ γι' αὐτὸ δὲν τὸ τυπώνουμε. — κ. Νικ. Πασ. Μιτυλήνη. Λάβαμε τὴ συντρομὴ σου καὶ τὴ συντρομὴ τοῦ κ. Μιχ. Παπαδ. κ' εὐχαριστοῦμε. Τὸ 440 τὸ στείλαμε. — κ. Γ. Καπ. Καλὸ εἶναι μὰ ὄχι καὶ τόσο καλὸ γιὰ νὰ δημοσιευτεῖ. Θέλει δούλεμα. Στείλε μας ἄλλα. Καλύτερο θάτανε νὰρχινηξες μὲ κάπως συντομώτερα.

ΔΗΜΟΛΙΑΔΣΚΑΛΟΣ παιδαγωγός, μὲ τὶς καλύτερες συστάσεις, εἰδικὸς γιὰ μικρὰ παιδιὰ, ζητᾷ ἰδιαίτερα μαθήματα σὲ οἰκογένειες πὸν θέλουνε νὰ μορφώσουν τὰ παιδιὰ τους φυσικὰ καὶ ἀνθρωπινὰ. Πληροφορίες στὸ γραφεῖο μας.

Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩΜὴ

ΓΛΕΝΤΑΚΙ

Φίλε «Νουμά»,

Ἐδῶ στὴν Καλαμάτα περνῶ ὥραϊα τὸ καλοκαίρι. Ὁξω ἀπὸ τὶς ἀκρογιαλιές, τὶς πρασινάδες, τὰ περβόλια μὲ τὶς λεμονοπορτοκαλιές καὶ τὶς νεραντζούλες πὸν κάνουν νὰ μοσκοβολᾷ τὰ γέρι, κ' ὅταν φυσάει ὁ γλυκὸς κ' ὀλόδροσος μπάτης ἀπόλαψη μοναδική, γνωρίστηκα ἄκομα καὶ μὲ κάμποσους νέους. Εἶναι ἀλήθεια πῶς στὴν ἀρχὴ τρώμαξα σὰν ἄκουσα πῶς ἡ Καλαμάτα εἶναι ἡ ἀκρόπολι τοῦ Μιστριωτισμοῦ. Σὰ γνωρίστηκα μὲ κάμποσους καλὸς νέους εἶδα πῶς εἶτανε ὑπερβολικὸ αὐτὸ τὸ ἄκουσμα. Μερικοὶ λοιπὸν ἀπὸ τοὺς νέους πὸν γνώρισα μὲ μόρφωση καὶ μὲ τάλαντο ποιητικὸ φανατικοὶ δημοτικιστὲς δίχως ὅμως καὶ νὰ τάποδεύουνε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περισσότεροὶ καθαρευουσιάνοι ἀμελέτητοι ἀπὸ προκατάληψη καὶ τίποτες ἄλλο.

Στοῦ Γιωργαντάκη τὸ σπίτι σὲνα μεγάλο χτήμα ἀπὸξω ἀπὸ τὴν Καλαμάτα εἶμαστε προσκαλεσμένοι τὶς προάλλες γιὰ ἓνα γλεντάκι. Ἡ γουρνοπούλα ξεροψημένη σὰ μπουρέκι στράγγιζε ἀπάνου σὲ καλάμια μέσα σὲ μιὰ λιμαρίνα. Τὰ μπαρμπούνια τὰ ψητὰ ἄλλα στὴ σκάρα κ' ἄλλα στὸ τηγάνι, ἡ γιαούρτη ἡ γλυκύτατη καὶ φρέσκα φρέσκα, τὰ βερίκοκα τὰ καησά, οἱ μπουκάλες τὸ κρασί στὸν πάγο, ὅλα μᾶς περιμένανε σὲ πανηγυρικὴ παράταξη. Τὸ φυγοπότη ἀρχίνησε μὲ πολλὴ ὄρεξη καὶ τὸ γλέντι σὲ λιγάκι ἄναψε. Τὰ τραγούδια, τὰ κουτάρια, μαντολίνα καὶ κιθάρες, νάσου καὶ οἱ ρίμες οἱ ἔξυπνες καὶ οἱ κουτές. Ὅλοι τους νὰ φτιάσουνε ρίμες πειραχτικὲς καὶ σκανταλιάρικες. Τότες οἱ συντρόφοι θυμηθῆκανε τὴ δημοτικὴ μας καὶ τὴν ποίηση πὸν γι' αὐτοὺς δὲν ἔχει ἄλλο κανένα σκοπὸ στὸν κόσμον. Αὐτὴ τὴν ἰδέαν θὰ τὴν ἔχουνε οἱ περισσότεροὶ Ρωμιοὶ, μὲ στοίχημα. Ἡ παρέα μας ὄλο καὶ δικηγόροι. Ὅλοι καλὰ παιδιά, νοικοκυρόπουλα, κάτι δικηγοράκια ἄξια στὴ δουλειὰ τους καὶ μὲ ἀρκετὴ πελατεία, μὰ πὸν χαμπάρικι δὲν εἶχανε γιὰ τέχνη καὶ γιὰ ποίηση καὶ γιὰ γλώσσα, προβατάκια ἄβουλα καὶ ἄπραγα, καθαρευουσιάνοι. Οἱ ρίμες δίνανε καὶ παίρνανε. Σὰν ἦρθε κ' ἡ δική μου σειρά τοὺς ἀπάγγειλα κάτι στίχους, τοῦ Πάλλη τὴν Τουρκάλα πὸν τέλειωνε ἔτσι:

Φροῦ, φροῦ, τὸ σαλβάρι
τὸ μεταξωτὸ.

Ἦ, πὸν νὰ σε πάρει,
πάω νὰ κολαστῶ.

Δὲν περιγράφεται τὸ τί γίνηκε. Δαιμονιστήκανε. Τὰ μάτια τους ἀσφράφτανε ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό. Ὅλοι νὰ τὸ μάθουνε ἀπὸξω τὸ ποίημα. Τότες ἔσπυξα κ' εἶπα στὸν πλαινὸ μου πῶς τὸ ποίημα εἶτανε τοῦ Πάλλη καὶ παρὰ λίγο νὰ τοῦ πέση τὸ ποτήρι ἀπὸ τὸ χέρι. Τοῦ Πάλλη, ἐνὸς ἀρχιμαλλιαροῦ τέτοιου ποίημα; Ἀπίστευτο.

Τὰ καημένα τὰ παιδιὰ. Ἐπιστήμονες ἀδικημένοι. Λεβέντες δασκαλοκρατούμενοι. Τί κρίμας. Ὅταν θὰ ξυπνήσουνε μιὰ μέρα θὰ γιορτάσουνε μαζί τους τὴ μεγάλη μας τὴ νίκη τὴν ἐθνική.

Καλαμάτα

ΧΡ. ΒΑΡΑΝΤΗΣ